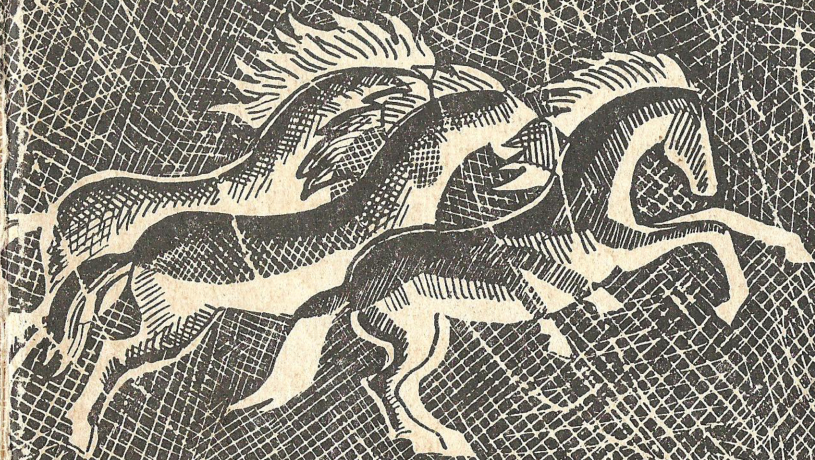

ДМИТРО
ПАВЛИЧКО

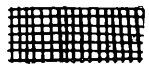
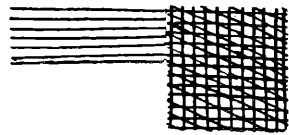
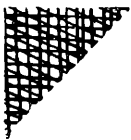
ГРАНОСЛОВ

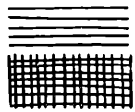

РАДЯНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК · КИЇВ · 1968

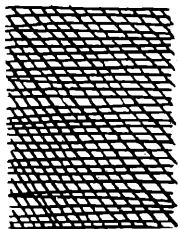

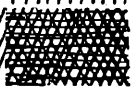
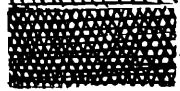
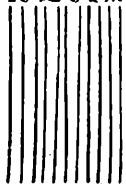
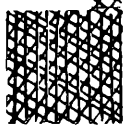
ДМИТРО
ПАВЛИЧКО

ГРАНОСЛОВ

ЛІРИКА

Творчість Дмитра Павличка добре відома шанувальникам українського поетичного слова. В «Гранослові», як і в попередніх своїх збірках, поет шукає і знаходить нові мотиви і нові образи, поєднує задушевність і думку, розгорнуту метафору і лаконізм. Переважна більшість віршів нової книги Дмитра Павличка присвячена темі миру, любові і братерства.

У2
П12

7-4-3

406—67М

КИЇВСЬКА КНИЖКОВА ФАБРИКА «ЖОВТЕНЬ»

СТАРЕНЬКА РИМА

Старенька рима у паркані вірша
Прибита, мов штахетина гнила.
Займає місце. Як байдужим оком
Сковзнеш по ній, то скажеш: «Все гаразд!»
Та тільки потривож її рукою,
Переконатися попробуй сам,
Чи міцно думки цвях сидить у слові —
І вже гуде в поезії діра!
Але ще гірше, як іржаву мисль
Вганяють молотком у дошку рими,
Що зм'якла від гниття й приймає ржу!
Навіщо майструвати загорожі,
Коли вони дірками верещать,
Під'юджують невинних до злочинства.

КРИЛА

**Поетові прилюдно і врочисто
Зліпили крила медом золотим,
І він подякував за те, що з птаха
Його зробили плазнем... Він гадав,**

**Що сонце крилечка йому оближе,
І він розправить їх і знов злетить.
Він тішився, що не взяли сокиру,
Не обчімхали пір'я до хребта.**

**Не знав, що сонце брідиться гадюки,
Не знав, що у тісній, мов страх, норі,
Як горб, ті крила будуть заважати!**

**Він сам їх відрубав, щоб легше жить,
І, смокчучи засохлий солод слави,
Вдавився кісткою свого ж крила!**

РЕМБРАНДТОВА «ДАНАЯ»

В бентежнім тихім співі наготи,
Що не порвавсь ніде від зойку хіті,
Пекучий спомин радощів кохання
І материнських мук передчуття.

Понад зітханням сонячного лона
І мовкнучими дзвонами грудей —
Знадливий жест жіночої руки —
Мелодія чекання і покори.

Чудується з того розпусний бог,
Що святість матері й красу коханки
Не може роз'єднать ані з'єднать!

І він прийма навіки образ мужа,
Свою холодну вічність віддає,
Щоб доступить до мудрості зачаття.

КОХАННЯ

У надвечір'ї золоте вікно,
Сумує в ньому дівчина ласкаво.
Пливе печаль і лагідне проміння
Крізь оболочи сивого бузку.

У тому світлі швидко, мов лилик,
На мент з'являється хлоп'яча постать.
Дівча бере хустину шалінову,
Соромлячись, на плечі накида.

В саду так тихо, ніби там хтось є.
— Це ти?
— Це я.
І пролітає ніч,
Не встигли й розминутись ці слова.

Дивується хлопчина і жаліє,
Що на тонкому пагоні антени
Защebetала зірка світанкова!

ЛОША

Поволечки ступають сиві коні,
У возі похоронному йдучи.
Господар начесав на очі гриви,
Щоб шлях на цвинтар не запам'ятавсь.

Але вони крізь гриви трошки бачать.
Вдають сліпих, щоб не смутить людей.
Їх доброта не глагоїть печалі,
Їх мудрість не розвіює скорбот.

А біля воза бігає лошатко.
То смикає люцерна з-під труни,
То забігає посмоктати дійок,

То заірже, то вибриком піде,
І дзенькає під копитом лошати
Чиясь повеселіла вже сльоза.

ВІРНІСТЬ

**Коли вона сиділа на порозі
І годувала немовля своє,
З-за причілка мальованої хати
Русявий місяць вийшов, як легінь.**

**Перед його невинно-хтивим оком
Вона долонею прикрила грудь.
Тоді він кинув золоту крисаню
Під ноги їй, а сам у лісі зник.**

**Вона дитину занесла в оселю,
Поклала спати й вибігла надвір
Підняти парубоцький подарунок.**

**Але крисані наче й не було...
А чоловік, що надійшов з роботи,
Поцілував дружину у сльозу.**

НЕТЕРПЕЛИВІСТЬ

Хотів пастух почути голос бога
В палаючій кущі і запалив
Маленький корч сухого ялівцю.
І вибухнув сухарик, мов граната,
І жерепові нетрі зайнялись,
І стало страшно тому пастухові,
Що погорять писклята у гніздечках,
Яких було багато навкруги.
Він кинувся гасити яловець,
Але було вже пізно. Все згоріло.
А бог мовчав, бо іншого любив.
Не дочекавшись об'яву любові,
Спалили ви, прокляті лжепророки,
З нетерпеливості мільйони крил!

МІСТ

Йому ріка, неначе гільйотина,
Крижиною стинала дужий карк;
Йому ламали тараном ключиці
У повені серпневі юрби хвиль.

Йому під серце клали динаміт —
І він злітав, як змії дитячий з дикту...
Було, лишалися самі палі,
Як тіні місяця попід водою.

Та він відроджувався кожен раз —
Бетоном бралися бики й бервена,
З його слідів гнилих зростала сталь!

На ньому я збагнув безсмертя тайну —
У небо воскреса розп'ятий міст,
Бо він частина вічної дороги!

ДИВО

Ќурилась ватра, я лежав, як дим.
Твого волосся золота колиба
Ласкаво намагалася мене
Всього-всього вмістити під собою.

Супутник, як допитлива зоря,
Летів поволі, щоб не пропустити
Того, що статись мусило внизу,—
Вже наближалася хвилина дива.

В твоїх очах я оленя уздрів,—
Він розігнався і гострими рогами
Нас пригвоздив до каменя обох.

Змітались болі, і земля взяла
В свої глибини твій гарячий подих —
Майбутніх весен молоду теплінь.

СУТЬ

Дошки знайдуться на мою труну
Так, як знайшлися на мою колиску,
Але колиска залишилась людям,
А домовина буде лиш моя.

Слова знайдуться на мою печаль
Так, як знайшлися на веселу пісню,
Та чи візьмуть у мене пісню люди?
Та чи помре зі мною смуток мій?

Це дуже тяжко — написати пісню,
Що, мов колиска, йде із роду в рід,
Від маминих очей до зір гойдає.

Це дуже тяжко — плакати в самоті
І зберегти для себе власну тугу
Такою неподільною, як смерть.

ЗАХЛАННІСТЬ

Наосліп ходить в яблуці хробак,
Та не шукає виходу до світла.
Він сам собі дорогу прожирає,
Крізь їдло і до їдла повзучи.

Як тільки засвітліє перед ним,
Мов небо досвітком, тонка лушпина,
В солодку темінь золотого плоду
Він швидко повертається назад.

Він дзвони зерняток, що б'ють на сполох,
Поволі глушить, обсотавши їх,
Бо тишу любить він ще більш, як пільму.

Він серцевину знищує дотла,
Щоб яблуко, яке йому дісталось,
Не відродилось в дереві дзвінкім.

ХЛІБ

Нема такого хліба на землі,
Як той, що моя мати випікала
На листі горіховому в печі,
Глибокій, мов тунель коло Яремча.

Як небо зорями, той мамин хліб
Обсипаний був зернятками тмину,
Він кликав і манив мене здаля,
Як свято пахощів у нашій хаті.

Не пахне брет ¹, ні брот ², ні пан ³ мені,
І не збагну ніколи, як змістилось
Моє життя в маленькім слові хліб.

Живе в нім мати, що давно померла,
Шумить горіх, що в літо дощове
Усох, оподаткований, від горя.

¹ Б р е т — хліб по-англійськи.

² Б р о т — хліб по-німецьки.

³ П а н — хліб по-іспанськи.

СМІХ

Було їх двоє на льоду. Він падав.
Вона м'який підстелювала сміх.
Блакитні ятагани ковзанів
Поблискували в місячному світлі.

Синіли снігом береги ріки,
Як два тумани, що зійтися хочуть.
Між ними лід іскрився сміхом щастя,
В цілуноку голос дівчини стихав.

Раптово до закоханих із ночі,
Немовби щезник, вимчав ковзаняр,
І, видно, гратись він забаг із ними.

Регочучи, крутився він, як дзига,
Від реготу, здавалось, тріскав лід,
Та хлопець і дівча вже не сміялись.

ДЕРЕВА

Мені ненависна дерев покірність:
Рубай, коли, пали — вони мовчать.
Однісінька сокира проти лісу
Бездарною звияжницею йде.

Люблю я вперту гордість деревини —
Води не попросити в спекоту,
Ніколи не ховатися від грому
І перед сонцем не стояти взгин!

Висока гідність і низька покора
В одній душі, в одному листку живуть —
І цю огидну єдність проклинаю!

Чим вигнати з дубів тупе мовчання,
Коли воно вже звикло до вогню,
Що душу лісу в попіл обертає?

ВИНОГРАДНИК

Парад полків зеленої піхоти
Спинився під горою і застиг.
Кілок звичайний замість карабіна
Тримає кожен воїн при нозі.

Тяжкими гронами висять набої,
Аж повгинались плечі вояків.
Впаде команда — й вирушить на гори
Велике військо сонця і землі.

В одній шерензі я помітив місце,
Де стати б можна (пагінець усох,
Посаджений для ладу в каменюці).

Те місце я запам'ятав чудово,
Піду туди і стану там колись,
Щоб жили каменя запульсували.

ПРОЩАННЯ

Сто тисяч коней жально заіржало.
Поблід і знепритомнів голос мій.
Вона зайшла в літак. Мов тінь її,
Відрубана дверима, я зостався...

Десь там, за синьою горою неба,
Чекав на неї нелюб — шлюбний чин,
А я для неї спомином ставав
І чув, як вітер віє вже крізь мене.

На похороні ми вчимось прощати,
Кохаючи, прощатися вчимось,
Та не збагнемо цих наук ніколи.

Я на плиті летовища писав
Гумовим каблуком, немов для жарту:
«Тут спочиває вкрадена любов».

ПРАПОР

Серця правдиві притягають грім.
Тому не треба скаржитись ніколи,
Що хтось упав, розколотий навпіл,
Або посивів чи осліп ще юним.

Як ти боїшся — виріж, викинь геть
Своє безрадне й небезпечне серце,
А замість нього в груди впхай собі
Ганчірку, що до блискавок байдужа.

Але, вчинивши так, не вибігай
Із хати в бурю, не вдавай сміливця,
Коли онучу носиш за ребром.

Вся кров твоя не зробить з неї стяга,
А крапля крові серця, що жило,
Хустинку вознесе понад віками.

ОСВЕНЦІМ

З Освенціма не повернусь ніколи,
Хоч добровільно я сюди прийшов.
Тут черевички донечок моїх
Говорять вирваними язиками.

Тут окуляри батькові на купі
Побитих скелець, звихнених оправ
Пізнав я по воловиній жилі,
Що нею зв'язані вони в надніссі.

Тут мамину пізнав я сивину
У стозі кіс жіночих по стеблині
Сухого променя із косовиць.

Метафор не шукайте в цьому вірші,
Хіба що не було у вас батьків
І ви дітей ніколи не взували!

ЖАЛЬ

**Послала мати по гриби хлопчину,
І в темнику він загубив стежки.
Його стиснули натовпи куців,
Тягла за поли, наче пес, ожина...**

**Коли стемніло, він почав кричати,
З'явився голосу свого й замовк.
В його сумне обличчя звідусіль
Вдивлялась ніч очима ведмедиці.**

**Збудився жаль у молодій душі
За матір'ю, за сонцем, за дитинством,
Та скаржитися не було кому.**

**Не вмер той хлопчик, та його немає,
Нема вже й того лісу на землі,
Лишився тільки жаль в моєму серці.**

МОТИЛЬ

Застукав дятел по сосні. Метелик
Червоної кори злетів на сніг.
Його юнак закоханий піймав,
Немов живого, затулив у жменю.

Його приніс він дівчині своїй,—
Серед зими дарунок незвичайний! —
Він чув, коли дивився в очі милі,
Як лоскотно в долоню бивсь мотиль.

Лови! Лови! — І крилечка мохнаті
Задихали, знялися, зникли вмить,
Але дівча не бачило нічого.

А вітер звіяв із його руки
Соснової кори пекучу трину —
Любов чи тільки пил від мотиля?

ЛУК

Вона лежала навznak у траві,
Розкинувши долоні для обіймів.
А лінія грудей і рук її
Творила образ лука в ту хвилину.

Я на зап'ястя тятину напнув,
Здавивши пружну непокору лука.
Живої зброї вигини тугі
Я гладив, наче перед поєдинком.

Замало стріл в моїм сагайдаку —
А ворог наступає і сміється,
Та я повинен виграти двобій.

Тому свій лук на вірність закликав я,
Чимраз коротшу міряв тятину,
Аж доки він не закричав із болю.

СЛОВА

Я поховав немало слів. Убили
Їх люті демагоги. Неживих
Погвалтували графомани. Жах
Покори їхньої холодний. Люди

Уміють воскрешати їх. Нема
На це таланту в мене. Осоружні
Синці на тих покійниках. Не міг я
Цілунками накрити їх. Лиш це

Могло б дихання їм вернути. Спомин
Про них мене лякає. Може, я
Так само винен в їхній смерті? Годі

За тліном побиватися. Навіки
Зарив я в серці їх. Однак боюсь,
Що там вони рухнуть хробаками.

ЗЕМЛЕТРУС

**На моруги, на пагорби, на доли
Свій жовтий килим стелить листопад.
Ще не пролежав на землі він днини —
Вже ватрами пропалені дірки.**

**Так наміри нездійснені на душу
Лягають мертвим листям. Та нема
Кому палити їх вогнем розваги
Чи хоч забрать худобі на підстил.**

**Все гнитиме під снігом сивих буднів.
Крик совісті обернеться в струпи,
Що показатись людям буде сором.**

**Що думаєш — чинити маєш те.
А ні — просити будеш землетрусу:
В безплідну скелю серце занесеш.**

УЧИТЕЛЯМ І ДРУЗЯМ

СКОВОРОДА

Слава сонцеві і слава росам,
Що розсипають по мураві день.
Прокляття самоїдам-малоросам,
Що не достукався до них Монтець.

А як прийшов у чорному жупані
Козацький син з чолом у небеса,
Вони його з маєтків і плебаній
Прогнали, як заразливого пса.

І, виламавши палицю із тину,
Він темними байраками пішов
Кріпацьким дітям викладать латину,
Бентежити думками рабську кров.

Де хата димом і добром зігріта,
Ставав у дверях, величав і сив,
Притулку для Платона й Демокріта
І хліба він, соромлячись, просив.

Збиралися статечно, як лелеки,
Навколо нього тихі мужики.
Він голови єпископські, як глеки,
Словами розбивав на черепки.

Не відшукати щастя для вітчизни,
Як в немочі проказній людський рід.
Він біблію, немов ріку пустизни,
Пересікав не раз уплав і вбрід.

Він риб шукав — знаходилися змії,
Чіплялися до рук і ніг вужі.
Святому сину покритки Марії
Пробачити не міг святої лжі.

Малого більший тусає й тусає —
Правдиве це і вічне, як трава.
А серце в серце гляне й замерзає:
Там звір лежить з обличчям божества.

**Чи звіра брав мудрець на поворозку,
Чи бога брав мудрець на волівід?
Мала частинка світу в людськiм мозку,
А в кожнiм серці людськiм — цілий світ.**

**Живем і помираєм ненароком,
Шукаєм правди, хоч вона страшна...
Над людством нахиливсь, як над потоком,
В якому видно воду аж до дна.**

**НА ВІДКРИТТІ
ПАМ'ЯТНИКА Т. Г. ШЕВЧЕНКОВІ
В СЕЛІ ЛОЗІВЦІ**

**В селі Лозівці це було...
Розвіяв вітер, як солому,
Всіх ворогів. Стоїть село
І пам'ятник Тарасу в ньому.
Та пригадаймо, що було!
Приходили сюди пани,
І підпанки, і яничари.
Пілати мовили: — Розпни!
— Розпни! — убивці закричали.
І кидали в лице йому
Свою ненависть і гранати.
Вони взяли б його в тюрму
Довіку мучитись, конати.
Та він із каменю. Колись
Живим і зрячим знав усе це:
Всі муки й злигодні зійшлись
В його селянське добре серце.
Хто краще нього знав, яка
Гірка й тяжка сльоза вдовина,
Чия давила нас рука,**

Чия ганьба, чия провина,
Що Україна, як мара,
В чужому чорному лахмітті,
«Дітьми» зневажена, стара,
Ходила, жебрачи, по світі!
Хто краще нього знав ціну
Словам «учених» лицемірів!
Хто так у волю осяйну,
Як ранок, неминучу вірив!
Він був пророк великий наш,
Знав таємницю слова-грому.
Він слово гостре, як палаш,
Подав народові своєму...
І від панів тікали сни,
Зникали супокою чари.
Боялись Кобзаря пани,
І підпанки, і яничари.
І двічі знищили дотла
Поета кам'яну подобу.
Та в тому камені жила
Снага, що встала тричі з гробу!
Бо то не камінь, а душа,
Його не зрушить жодна сила;
Не з'їсть іржа того ножа,
Що правда на брехню гострила!
Здихаючи у тінях ряс,

**Пілати, вбивці, словоблуди
Здалека дивляться на нас,
Як псища, загнані до буди.
Дивіться: ось він, наш Тарас!
Там, де стояв, стояти буде!**

НИЗЬКОПОКЛОННИКИ

...в поліцію побігли
низькопоклонники твої.

І. Франко

Ридали, плакали ізгої
За тучами своїх перин.
Шлях до України дорогої
Їм заступив червоний крин —
Вогонь розп'ятого Тараса —
Не обійти, не підійти.
Стогнала фарисеїв раса,
На Україну ласа йти.

Коли вони ішли, як плова,
Ліси стелились, як моріг,
Та в спузу Кобзарева мова
Нещадно обертала їх.
Втім, осінила їх ідея,
І плач кленуций ніби вщух.
Вони зі скелі Прометей
Зняли і одягли в кожух,
В смушеву шапку отамана,
Ще й підв'язали очкуром,
Щоб стала правдою омана,
А кривда — ласкою й добром.

**«Ми виведем обов'язково
Твій люд із трясовин і тонь
До слави!
Дай нам тільки слово —
В богів украдений вогонь.
Ми візьмемо його й забудем,
Що ти розбійник, раб і тать.
Сліпим і без'язиким людям
Накажемо його топтать.
І потихесеньку погасим —
Ніхто й не знатиме коли.
І вухами тебе тим часом
Учені обстрижуть осли.
А з крину двоязикі змії
Піднімуть голови скісні.
Син матері не зрозуміє,
Оглухнувши в багні брехні.
Тоді Україну на бетоні
Тюрми розітнемо в ганьбі,
Зате в самому Вавілоні
Збудуєм пам'ятник тобі».**

**Отак Тараса перебрали
І полюбили гаряче,
Та рани не позаживали —
Із-під кожуха кров тече.**

**Тече і заливає стріти
Незмивним відблиском пожеж.
На крові тій, проклятий світе,
Ти посковзнешся і впадеш.**

МОЛИТВА

Отче наш, Тарасе всемогутий,
Що створив нас генієм своїм,
На моїй землі, як правда, сущий,
Б'ючий у неправду, наче грім.

Ти, як небо, став широкоплечо
Над літами, що упали в грузь;
Віку двадцять першого предтечо,
Я до тебе одного молюсь.

Язики отруйні і брехливі
Блискавицями пообтинай.
Проколи серця товсті й ліниві
І гноївки випусти Дунай.

Всіх вельмож — рабів німих і подлих —
Перевішай, а слова хули —
Потурнацький, безголовий мотлох —
На вогнях оновлення спали.

Дай нам силу ідолів знімати
З п'єдесталів чорної олжі,
Бурити казарми й каземати,
Де виймають душу із душі.

Не введи у спокушення слави,
Вкинь за те у хижу ненасить
Мудрості і знамено криваве
Дай нам не соромлячись носити.

Поклади нам зорі на зіниці —
Променем туди, де непроглядь.
Хай підносять очі люди ниці,
Хай в незрячих більма погорять.

Мислям нашим дай ясне поліття,
А поетам — спину, що не гнесь.
Дай нам пам'ять на тисячоліття,
Непокору і любов на днесь.

І не одпусти нам ні на йоту
Борг, забутий в клетках забав;
Сплатимо його із крові й поту,
Тільки од лукавства нас позбав.

Да несе ракетна срібна птиця
У космічну вічну далечинь
Нашу думу й пісню. Да святиться
Між народами твоє ім'я. Амінь.

БРИЗКАЮТЬ КАМЕНІ ЗОРЯМИ

1

**Нас, Україно кохана,
Чекає Франко за горою.
Гуляє серце титана,
Немов океан за горою.**

**Ретязі дзвонять на ньому,
Мов битва іде за горою.
Піт на чолі молодому,
Мов сонце стоїть за горою.**

**Думка стріляє болюча,
Мов блискавки бич за горою.
Туги здіймається туча,
Мов город горить за горою.**

2

**Веди нас, червона дорого,
До нього,
Де бризкають камені зорями
З його джагана вогняного.**

На духу закови й готари —
Удари!
Аж в грудях легені надулися —
Камінного пороху хмари.

Ламати опоки запону
До скону!
Тяжкого Франкового молота
Триматися, наче закону.

3

Він у щілину крем'яної скелі
Встромив сухий березовий кілочок
І поливати наказав його,
Аж доки гін не вирветься зелений
І пазурами пуп'янків за світло
Не вхопиться маленьке деревце...

Неначе крихта брили соляної,
У підніжку скали вода блищала;
Я подивився і подумав так:
Її злизати може кізка дика.
Невже це та криниця, що повинна
У цім бескетті відродити ліс?
Він угадав мої думки похмурі

І запитав, що бачу я в криниці,
А я сказав, що бачу неба синь.
— Якого неба? — він спитав уважно.
— Та цього, що над нами, — відповів я.
— Ні, — крикнув він, — ми бачимо надір!

Це не дощівка в кам'яній тарелі.
Дивися, тут земля пробита наскрізь,
Води тут вистачить залити світ!
Криничка ця — твоє натхнення, хлопче,
За те, що ти у нім не вздрів нічого,
У вени скелі впустиш кров свою.

Ніхто про це не знатиме ніколи,
Бо дерево нікому не розкаже,
З чого воно плекалось в глибині.
Отак і вірш. Ніхто не запитає,
Чи він із гри прозорого натхнення,
Чи з темноти твоєї крові ріс!

4. С і я ч

Неначе кінь-дикун вогняногрив,
На виднокрузі сонце заіржало.
У ту хвилину бог перетворив
Його рілля в безплідіє іржаве.

І сіячеві потекли навстріль
Піщані ріки, люті і нестримні,
І почало в руці зерно горить,
І стало душно в світі, як у скрині.

Тоді сіяч у кулаках затис
Затвердлі вогники плодючих зерен.
Була пряма дорога, наче спис,
Та руки покрутило, наче терен.

Він мусив цю пустелю побороть —
Дійти до чорнозему чи до ріні.
Він знав, що неспроможний сам господь
Спустинити всю землю на Вкраїні.

— Це тільки смужка, — він казав собі, —
Неволі і страху смертельна смужка,
А там степи свободи голубі,
Діброви щастя, наче тиха музика.

Там радощів квітуча сіножать,
Там ум рослин і пісня в кожній кроні,
Там пам'яті народної лежать
Високі скиби в перегнилій крові.

І сорок літ ішов Франко-сіяч —
Стриміли руки колючками глоду,
І спів його звучав не раз як плач,
І плач його звучав як гімн народу.

І ботокудські гади у вузли
В'язались на литках його, як пута.
Та в зернятка, що у руках пекли,
Не дотекла по нім страшна отрута.

На нього чатували звідусіль
Патріотичні вельми скорпіони,
І вітер москвофільства сипав сіль
На серце, як півонія, червоне.

У тім'я дзьобали його орли
З Варшави, з Відня, з царської столиці,
Та вирвати зі жмені не могли
Ні зернятка франківської пшениці.

І жевріло вночі зерно, як грань,
У жмені, що мов з'їжджена возами.
Він грівся над вогнем своїх страждань,
Закроплювався власними сльозами.

І ниву чорну він уздрів здаля
За ріками тремтячих синіх марев.
Так, це була вона, його земля,
Про неї він співав і нею марив.

Він висіяв у неї свій вогонь —
І засвистали колоски, як стріли.
Тут він умер. Курився дим з долонь —
Ще в неживого мозолі горіли...

Прийдуть жнива, і стане клань у клань —
Фортеці наші вічні і химерні.
Та ми, що вийшли із його волань,
Оратимем не тільки давні стерні.

Пустиню в бога відбирать назад!
Своєю кров'ю піски заливати!
Там, де ішов Франко, цвістиме сад
І задзвенять роменами левади.

КОЖНОМУ (І СОБІ) ЧИТАЧЕВІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Збагни її безмежжя духу,
Її життя із трьох проклять —
Неволю, гіркоту, недугу —
І хай тебе думки болять.
Хай батогом їх сполосує
Жада великої мети.
Її не клич до себе всеу,
А сам до Лесі долети.
Із нею стань на трудоворі
Свого сяючого дня.
І мозком ти вроди у зорі,
Як у горіх воста зерна.
Із серця вирви сумнів потай,
Неначе заржавілий цвях.
І сто разів спіткнись — пошпотайсь
Не в славі, а в її словах.
Розбий свої тендітні стопи
У скелях дум її — розбий.
Не гнись в поклонах до Європи,
Бо ти не єсть жебрак сліпий!
Із нею ти — всевітній геній —
Доглянь заобрійні вітри,

Як радій у п'їтми рентгенній,
Усе, що сховане, уздри.
Ти син її — не пасербина,
І знай — тебе ми проклянем,
Якщо твоя зігнеться спина
Під гранітовим тягарем,
Що піднімала жінка квола;
Неси його в чужі світи —
Похилені у праці чола
Вогнем досвітнім освіти.
Ти не шукай плиткого броду,
Над плесом не чекай зими...
Собі ім'я свого народу
Навіки, як вона, візьми.
Візьми не в сіру паспортину,
Відчуй його поміж легень,
Як мати відчува дитину
Перед пологами за день.
І бережи його, як Леся,
Для всіх народів і віків.
І сміливо ступай на леззя
Гадючих підлих язиків.
Роди новий народ, а стогін
Народження розчав на щем,
Щоб ворог, ідучи на погин,
Не тішився твоїм плачем.

**Веди знаменієм червоним
Нових звитяжців у бої.
І кості поклади бетоном
Під вічний пам'ятник їй.**

БІЛЯ МОГИЛИ КОНОПНИЦЬКОЇ

Земле українська, у тобі
Польки прах лежить. Благаю, нене,
Щоб її чоло, ясне й студене,
Не давити в кам'яній злобі!
Ти забудь підкови панських коней,
Від яких тобі тріщала кість.
Вбили ми тисячолітню злість
І несем братерства стяг червоний.
Світ кавальцювали королі,
Та його возз'єднують народи.
Хай поет, що закликав до згоди,
Спить спокійно і в чужій землі.
Хай стають на чати край могили,
Як поети, мрійні явори.
З творів Конопницької бери,
Земле рідна, мужності і сили!

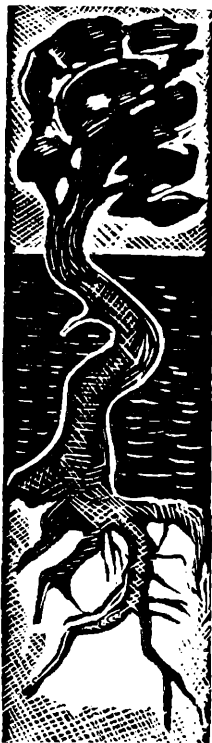
МАЛИШКОВІ

Був я в гостині, де люди живуть співочі.
Голоси в «Рушнику» спілітались, як лиштва.
І та жінка, в якої мамині очі,
Запитала мене, чи я знаю Малишка.

Я розповів їй, даруйте, Андрію,
Про зморшку в міжбрів'ї, про погляд касога,
Про ту невсипущу і вічну мрію,
Що по ночах то стихне, то гримить, як дорога.

А як розказати мені про Везувій
Вашого слова, що хитає серцями...
— Хто він? — питає. — Людина, — кажу їй, —
Людина, мамо, що стає піснями!

Якби був зерном — те зерно б не розтерли,
Ярилася б нива камінна врожаєм.
Якби був горою, то тільки Говерлою,
Якби був рікою, то тільки Дунаєм.

ЛИТОВСЬКИЙ ЛІС

1

Ідуть дуби купатися у море,
Над головами піднімають руки...
Чи добровільно йдуть, а чи
з принуки —
Не знати нам про їхнє щастя й горе.

Чи йдуть вони, неначе ті погани,
Хреститися, щоб догодить князеві...
Між ними підлітки, і парубки
сталеві,
І сухорукі чорні дідугани.

А може, то — литовські риболови,
Бо горда в них постава й строгі
лиця...
Я хочу вникнути у шелест листя,
Бодай слівце збагнути з їх розмови.

Все так, як у Чурльоніса. Мов струни,
Червоні стовбури високих сосон. Хто там
До них торкнувся пальцями? Проходим
У музику через брижаві дюни.

Все так, як у Чурльоніса. Корони
На головах царівен-сосон. Що це,
Між ними і моя кохана? Сонце,
Як мати, гладить ніжно їхні крони.

Все так, як у Чурльоніса... Зелене
Гілляччя рук моїх тріпоче. Легко
Гойдаюся між соснами. Далеко
Вітри співають тужні кантилени.

По шию у піску сосна стоїть.
Посивіла косата верховіть.

А вітер злий — не спить він і не їсть,
Бо затаїв на неї чорну злість.

Не випускає він її з лабет
І хоче поламати їй хребет.

Піщані гори хоче покотить
На соснячок, що від страху тремтить.

Сосні піском він очі засипа,
Та бореться із ним сосна сліпа.

Безсило білі стегна дюн лежать —
Тут не пройти пустелі ні на п'ядь.

О, дай мені, сосно моя, снаги,
Щоб не пройшли повз мене вороги,

Щоб я і мертвий, стогнучи в землі,
Утримував навали смертні й злі.

Питають сосни, де я мешкаю,
Куди іду сумною стежкою,
Кого шукаю між деревами,
Неначе між своїми, кривними...

Я жив колись на цій галявині,
Де трави, наче пера павині,
І добре, й радісно було мені
Рости у неба синім гомоні.

Я був так само деревиною
З душею, мов дитя, невинною,
Я мав думки міцні, мов корені,
І мрії, ночами зазорені.

Я став людиною, жадаючи
Ходити в невідомі далечі,
Та серце, видовбане в камені,
Недобра птаха принесла мені...

Тепер не знаю і не відаю,
Де був я, за якою віддаллю,
Та знаю, що мої прародичі
Шуміли в цій темнавій обочі.

**А серце, мов камінна повниця,
Таким чуттям все далі повниться,
Що станеш тигром, а не івою
Десь там, за смертю незрадливою.**

**Питають сосни, де я мешкаю,
Куди іду сумною стежкою,
Кого шукаю між деревами,
Неначе між своїми, кривними.**

**Вертаюся у легіт зелені,
Де браття всі мої поселені,
І, може, біль, мов лід у кремені,
Набухне й серце роздере мені.**

На вирубі ріка померла,
І стали хвилі валунами,
І вигнувся стрибок форелі
Усохлим прутиком ліщини,
І клені, як шишки, упали,
Наїживши луску червону,
І сині плавники мерени
Застигли тінями у спеці
Зів'ялих папоротей. Лихо.
І я не знаю того слова,
Що може ріки воскрешати,
І так заплакати не вмію,
Щоб тихі сльози під бескеттям
Дух річки нової зродили.
Моя сльоза паде на камінь
Камінчиком, і жалить іскра
Мій жаль... А тут вогню не треба.

Лежать у лісі валуни,
Немов слони закам'янілі.
Повиростали ікла білі
Берізками... Живуть слони...

Ось тільки підійди й гукни —
На ноги зіпнуться вони,
Поволі рушать за тобою,
Мов танки, що ідуть до бою.
Твого слова мудрий знак,
Твої мови правда шерхла —
І їхніх ікол березняк
Відкриє вогнепальні жерла.
Від їх вогню твердині зла
Розсиплються, мов халабуди.
А, вдарившись об їх тіла,
Снаряд розплющуватись буде...

Пробач, я зіпсував пейзаж.
Тут інше вздріти ми повинні:
Ось галява, неначе саж,
А валуни в ній, наче свині.
Ти тільки підійди й гукни —

На ноги зіпнуться вони,
Зарохкають... Тоді мерщій —
Із круглих спин здирати гній
Та на свинячому хребті
Шукати літери святі...

(Колись начальство наказало,
Щоб окремішно від усіх
Для нього підсвинка на сало
Годовано було. На сміх
Позначили свинарки милі
Начальственным ім'ям свиню).
Отож — погладь її по рилі! —
Яви пошану їй свою.
За це тебе й відзначать згодом —
А далі все піде само.
Твоїх заслуг перед народом
Уже й не перелічимо...
Ось тільки підійди й гукни...

Та, як на окрик твій слони
Піднімуться, а не безроги,
Тебе, як черв'яка, вони
Зітруть на камені дороги.
Ти від свого ховайся крику,
Нікого в лісі не буди

**І, щоб не трапилось біди,
Іди собі у пуцу дику
Ловить мишей та ящірок,
Але обдумуй кожен крок,
Бо чує подих твій змія —
Твоя сестра і смерть твоя.**

На вічну пам'ять
Максиму Рильському

1

Немов тремтіння зляканих осик,
Що затуляють листям сиві очі,
Коли сокири сплющений язик
В щелепах пил прицмокне на обочі,
Немов жіночий відчайдушний крик,
Що кличе порятунку серед ночі,
Немов червоної гадюки сик,
Що в серці загніздилась, як у клоччі,
Ношу в собі я найтемніючу вість,
Що з київських примчала передмість,
Постукала у двері спозарана...
Виходжу з хати й чую вже здаля —
Голосить в Голосіві земля:
Ой синку мій, велика в мене рана...

Не плачте, Ярославно, їде князь —
Тепер його вже не беруться стріли.
Лакузи кончаківі подуріли,
Перед полоненим упали в грязь.

Обличчя в нього тільки помарніле —
Не легкома доріженька далась.
Від іскри із підкови зайнялась,
І коні, ведучи вогонь, летіли.

Дивіться, Ярославно, на щитах
Його несуть хоробрі побратими,
Та ви лише скажіть йому: Максиме!..

І він прокинеться, як вічний птах,
Із попелу сивин своїх воскресне,
Щоб знову вам життя віддати чесне.

Він дні свої, як сосни златокорі,
Для нив будущини спалив дотла.
Його душа у слово перейшла,
Повставши в працьовитій непокорі.

Та коли він востаннє з-за стола
Підвівся в першій і смертельній зморі,
Гули не пізнані ще нами зорі
В згасаючому всесвіті чола.

На скелях болю в чорній порожнечі
Вони померли... І його труна
Нам обривала руки молодечі.

Від мертвих сонць така була вона,
Що й тінь її врзалася у плечі
І гнула нас, як брила кам'яна.

Залізний нелинь чорними руками
Давив у нетрях туч, немов гаддя,
Палючі блискавиці все життя,
Згоряючи над юними дубками.

У нього переймаючи знаття,
Вони росли й міцнішали з роками,
А з нього листя падало зірками
Від радості за їхнє майбуття.

Вогненні ручаї текли по ньому,
Клекочучи, шугали у траву,
Аж доки серце із грудей старому

Не вижорнали — в темінь грозову.
Та він і мертвий береже від грому
Свою родину, в зелені живу!

Була у нього усмішка дитяти —
Блакиті української тепло.
Любов'ю серце зроджене було,
Як пісня — чесне, як бджола — завзяте.

І сивокриле, зжурене чоло
У сяєві Франкової посвяти.
І, панською сокирою потяте,
Ім'я Залізнякове в нім жило.

Лиш кольору очей не передам,
Що світ у слові залишили нам,
Де з подиву і гордості горів я;

Його, як ластівки у небі слід,
Червонокровий не пійма граніт,
Ні мармур, що слабий на білокрів'я...

Стояв і плакав я коло труни
Максима Рильського в печалі темній.
І сам себе у марноті нікчемній
Побачив із його височини.

І сам собі я говорив: збагни,
Що смерть іде по стежці потаємній,
Щоб мозок твій перетворити в кремній,
А кість — у пневматичність бузини.

Безсмертя виростає не з могили,
Воно встає з колиски до вікна —
В житті його велика таїна.

Благослови свої життєві сили,
Щоб так, як він, свою верстати путь,
А помирати можна вже як-будь.

Він вийшов з хати в млисте передрання,
Зачувши, як гуде мисливський рiг
Далеких друзiв... До дiтей своїх
Не повернувся досi з полювання.

Чи заманила чорноока ланя
Його туди, звiдкiль нема дорiг,
I досi вiн шукає мовчки їх,
Соромлячись безсилового волення?

Нi! Вiн стрiляв драпiжників-вовкiв
I спить тепер у куренi з вiнкiв
Так тихо, нiби Україна сниться.

Дерева бовванiють навкруги
В туманi надвечiр'я, мов стоги,—
Мiж ними ходить слави олениця.

Колись мій батечко учив мене,
Як за столом тримати гарно ложку.
Я, слава богу, вивчився потрошку,
Хоч діло це (не смійтеся!) складне.

Один бере ту ложку, мов Явдошку
За руку, і викручує, і мене,
А другий візьме — як смичок — і тне,
А третій допаде — як в морі дошку.

Навчіть перо тримати, друже мій,
До спазм, до зомління, до каліцтва,
Щоб видати всю силу чоловіцтва...

А там його в запеклості німій
Прив'язувать мотуззям до зап'ястя,
Писати і писати, доки вдасться.

Я голос чув його в сумному залі:
«Поети! Смерть не служниця! Не ждять,
Що з ваших книг обдмуха пил століть
І вам начистить ордени й медалі.

І підолле епітети зів'ялі
Підхлібників старих, що навдогідь
Вам золотом назвали вашу мідь,
А стежечку — стрілою магістралі!

Вона повзе, як ворог, з темноти;
Як шлях їй із мечем не перейти,
Життя від вас тікатиме, як обрій!

Той смерть свою навіки поборов,
Хто на її ненависть мав любов,
Хто рівня їй, але у силі добрій!»

Любити свій народ і в тій любові
Ходити, наче кінь у хомуті,
Дарма що день у день гризе до крові,
Здуває горб на гордому хребті.

Не скаржитись на пужална грабові,
Ні на шляхи безводні і круті,
Тягнути у своїм драбинякові
Снопи надій на паски золоті.

Не оглядатися в сумній тривозі,—
Хоч би й півсвіту склали на гарбу
І вигнули в зеніт рубель на возі.

Копитами впиратись у журбу —
І не розбити бджілоньку слабу,
Що впала в дощ і сохне на дорозі.

Стоять вінки червоні, як щити,
І він лежить, як воїн у зброярні.
Чи рани ті незримі і безкарні,
Що він їх мусив у душі нести?

У варті біля нього став і ти,
Як біля сонця чорний гніт ліхтарні.
Ти віршики пописував бездарні
І геніальні наклепи-листи.

Страху і підлості брудний байструче,
Йому ти серце пробивав могуче
І виливав на нього власну гидь...

Але твоя вже вибила година,
І мимоволі добра ця людина
Тобі своїм безсмертям відомстить!

Учіться в нього, юні гранослови,
В незграбній брилі думки віднайти
Ясні і вперті лінії плити,
Придатної для вічної будови,

Приєднувати геніїв світи
До володінь Тарасової мови,
Коли ж похвал насунуться димове,
Від їх трутизни очі берегти!

Шануйте коми кожної пір'їну
В розкриллях білих ста його томів,
Що піднімали з урвищ Україну.

Він так її любив і розумів,
Що не загубиться у пільмі тліну
І на світанку вернеться домів.

Моя душа в розколинах, мов скеля,
Тумани смутку сплять на дні проваль.
Та сходить сонце і ясніє даль —
Виходжу з туги, наче з підземелля.

Не перетре піском своїм пустеля
Моєї мови голубий кришталь.
Перероста в граніт м'яка печаль,
З путі зникає постать Азазеля.

Тікає дух пустині... Я іду,
Хоч він мені буде на біду
Високі — до небес — перегороди...

Веди мене, дорого правоти,
Як не мені, дай іншому дійти
На тихі зорі і на ясні води.

Він не робив з пера громовідводу
І не осліп в обіймах блискавиць.
Його не бачили лежачим ниць,
Хіба тоді, як пив з потоку воду.

Він України мав чарівну вроду,
Носив її наймення гордолиць.
Він виріс від суниць аж до зірниць,
Великий гранослов свого народу.

Йому призначено і далі йти
Через усі весілля наші й тризни,
Через любові нашої мости,

Що не бояться толу, ні гнилизни,
В сивинах сонце нинішнє нести
В майбутнє сонце нашої Вітчизни.

В його житті ще раз вони страждали,
Ще раз пройшли чистилище вигнань,
І їх поем щонайтонкішу грань
Він в українські переніс кристали.

На мить вони в липневу ранню рань
Покинули високі п'єдестали,
В почесній варті біля нього стали,
І плечі їх здригались від ридань.

Та він із ними перейде межу,
Де не питають паспорта, ні мита —
Пускають правду, завертають лжу...

Світитиме народам із п'їтьми
Зоря Максима Рильського, умита
Міцкевича і Пушкіна слізьми.

Приніс я кволий мотузок з теляти,
До хати увійшов, немов німий,
І спати ліг, і чув у сні, як мати
Ділила на податки золотий.

І пошепки, як вітер на підсінні,
Молилася за душі всіх створінь.
І прокидався я, неначе в сні,
У сивім шелесті її молінь!..

І досі — тільки сном візьмуться очі —
Я чую журні мамині слова,
Лечу стежками поміж ниви отчі,
Де кров'ю сонця збризкана трава.

Смаглява ніч в колисці гір
Гойдала місяця малого.
Чоло біленьке, як папір,
І голубі очата в нього.

А мати з царини ішла
В село далеке крізь обочі,
Сподобала й собі взяла
Білявеньку дитину ночі.

Тоді я з подиву затерп,
Та не сказав про це нікому,
Що кинула на хмару серп,
А брата принесла додому.

Учителька, тонка дочка майора,
Короткозора голуба змія
В червонім капелюшку мухомора —
За столиком, а біля дошки — я.

Ховаю в тихий сором босі ноги
І землю, що відсохлася від стіп,
Збираю на долоню із підлоги,
Немов покришений чорнющий хліб.

А паничі сміються гнилозубо,
Дають мені з куточка помело.
І серце моє гунає, як бубон,
І тріскає від реготу чоло.

А пані в крик: «Із класу марш, русіне!»
І зачиняються роти гнилі.
Виходжу і жбурляю в небо синє
Свої зірки — окрушини землі.

Сивіє сіно у валках,
Схилили голови ромени.
Мій батько сивий, наче птах,
Здрімавсь од змори коло мене.

І засихає сивий піт
На сонячній високій скроні.
А я готую наш обід —
Малай і яблука червоні.

Та не буджу його — хай спить,
Бо встане й скаже: «Їсти — потім...»
І піде знов траву косить,
І поливати сивим потом.

З неба голубої миски
Ллється спека... Золотою
Йду травою, як водою,
Коники з-під ніг — як бризки.

Блискотить, як мирисниця,
Сонце у моєму глеці,
А дрімаючій смереці
Лісова пожежа сниться.

Дзвонить літо далиною,
І зітха зозуля в гаї,
А потік пересихає,
В кушки виношений мною.

Впали на мене чари
Хмари далекої.
Біг я через мочари
І став лелекою.

Понад широким полем
Зашумів крилами.
Ніби черкнув я полами
Об небосхили.

Сів на зеленім обніжку
Аж перед вечором,
І на одненьку ніжку
Став по-лелечому.

З лелечатами по зарінку
Бігав навзаводи.
Раптом побачив жінку
У темній заводі.

На хвилях вона ходила,
Гралася зорями.
Швидко сховав я крила
Під осокорами.

Сам за прозору галузь
Приліг на купині.
Бачив, як одягалась
Жінка по купелі.

Як у волосся синє
Вплітала маєво.
Як вона в тихій лозині
Зникла, мов марєво.

Мене осліпили похилі
Золоті плечі.
Не міг я знайти в бадиллі
Крила лелечині.

Там деь вони пропали
Під осокорами.
Пішов я в світі, пропалений
Жіночими зорями.

Коли стає у хаті темно,
Сідаємо при каганці.
Мов кіт, муркоче веретено
До ранку в маминій руці.

Мосяжним топірцем опришка
На грушці висить молодик.
Влітає в душу перша книжка,
Б'є дзвін шабель, сокир, мотик.

Повстанчі зорі, наче маки,
Понад Карпатами цвітуть.
А в нашій хаті гайдамаки
Китайки на онучі рвуть.

Жупани міряють суконні —
З плечей вельможних залюбки.
У вікна заглядають коні,
Як на весіллі дітваки.

І чути плач землі мосї,
І в палашах синіє гнів,
І Гонта вносить у киреї
Своїх зарізаних синів.

**І ніжна титарева доня
Яремі подає води.
Стоять невпрохані, як доля,
Тарасові й мої діди.**

**Пісні лунають невеселі,
Болючі, наче глід в нозі...
Снується нитка із куделі
І світить в маминій сльозі.**

Навколо церкви на мураві
Сіяють в кошиках паски.
Сліпі, безногі і гугняві
Співають псалми жебраки.

Наш парох в золотім фелоні
Посвячує хлібин ряди.
Обрубки рук і ніг червоні
Блищать у крапельках води.

Страшні, дрантиві і нужденні,
Благають милостинь вони.
— Звідкіль прийшли? — питаю нені.
— З війни, мій хлопчику, з війни.

Христос воскрес — і господині
Розносять кошки домів.
І, раді вбогій жебранині,
Каліки припиняють спів.

Сідають їсти на могилах
Свої перепічки й хліби,
А потім із хрестів підгнилих
Знімають милиці й торби.

Кульгають сірими шляхами,
Лишаючи криві сліди.
— Куди вони? — питаю мами.
— Не знаю, хлопче мій, куди...

Біля вогнища в полі
Дід сідає поволі,
І закурює файку,
І розказує байку:

«Вийде з гаю ватажко,
Біля ватри присяде
І зажуриться тяжко,
Бо набачився зради.

Не питає нічого
Побратима нового,
Лиш йому — на долоні
Дві жарини червоні.

Скаже — тихо стояти,
Скаже — пісню співати,
Доки грань спонеліє,
Попіл вітер не звіє».

Щось тебе не видати,
Кам'яний Довбушуку...
І сварить мене мати
За попечену руку.

На нашім городі росте каміння,
Росте, як зуби в яснах землі.
Я виламую гостре його коріння
І виношу на вулицю в кошелі.

І виношу — аж рвуться тоненькі руки,
І знаю, що знову за рік, навесні,
Вишкірять скиба нові каменяки,
І треба їх знову збирати мені.

Збирай,— казав мені батько,— в покорі,
А нивка віддячить тобі стокрот.
А мати казала, що мертві зорі
Падають взимку на наш город.

Затвердло мозолля рук моїх дужих,
А доля судила ціле життя
Збирати каміння на ринистих душах,
Возити тачками в яри забуття.

У тіні верб на оболоні,
Де в пояс вигула кропива,
Хитають головами коні,
Як п'яні друзі коло пива.

Розповідають про походи,
Про золоті попони й сідла.
І дивляться на ті городи,
Де їхня молодість поблідла.

Їм тільки снилися стремена,
Як ті веселки над хатами...
Довжезні гриви, як знамена,
Зотліли попід хомутами...

Духмянить медуниця й рута,
І сонце міниться від млості.
А вимочені в росах пута
Згризають ноги їм до кості.

З їх ран гіллячкою зганяю
Мухву, що бренькотить, мов кулі,
Та їм, спрацьованим до краю,
Кують недовгий вік зозулі.

**Останнє літо йде лугами
Із дзвоном мідяної тронки.
І плачуть коні за літами,
Що відсвистіли батогоми,
Порвались, наче посторонки.**

На попелищі я стою.
Бундючні втікачі з Варшави
Палили тут ганьбу свою,
Білизну мертвої держави.

Три дні жовніри берегли
Вогонь на нашому майдані.
І били крилами орли,
Здихаючи в передсвітанні.

Три дні в Стопчатові горів
Життєпис пишної катівні.
Скляні зіниці шандарів
На погарі клювали півні.

Черешня, як та мати, край дороги.
У жиликах селянські чорні ноги.

Сорочка цвіту білого на ній,—
Мережка у блакиті весняній.

Колись мене ця добра деревина
Тримала на руках, неначе сина.

Багато нас було, її дітви,—
Всіх не назвеш, хоч півсела назви.

Вона, схиляючи зелені скроні,
Давала ягід нам соски червоні.

Ми висіли на ній, немов рої,
Тужавіли від молока її.

І, вдячні нашій черешневій долі,
Гойдалися в її шумнім подолі.

Як газда біг з кавулею в руці,
Спурхали з неї ми, як горобці.

А він, лихий ненависник, із злості
Ламав їй, бідній, палицею кості.

Хай краще пропадає все задар! —
І кров її світила, мов янтар...

Стоїть вона в світанку сумовита,
Як біла хмара, променем пробита.

Скидаю капелюх. Не впізнає.
— Це я, черешне, я, хлоп'я твоє!

Вона знімає рукавом сльозину.
— А де ж ти так барився довго, сину?

ЗИМОВІ КРАЄВИДИ

* * *

Яблуні в інеї, ніби сніжинки-велетні,
В мільярди разів побільшені атоми.
Виїжджає з-за овиду на полотна постелені
Армія сонця незчисленними автами.

Сади, наче хмари, на прожектори
настромлені,
Піднімаються вгору, в небо хмураве.
Попереду сонця списаті промені,
А позаду — стовпи снігової куряви.

* * *

Поляна — замкове дворище. Наокіл
Смереки гострі, ніби частокіл,
Стіжок у шересі блищить, немов шолом,
Чуб сіна виглядає крізь пролом.

Зімлів од жаху жереповий корч —
Тут завойовника закопано насторч.
Лежить лижня у затінку смереч,
Немов поламаний його тевтонський меч.

* * *

**Вечір. У зорях безлистий ліс.
Хати попід лісом заметами здрібнені.
Падає груддя снігове з беріз,
Мов поблискують крилами птахи срібні.**

**Задивився в долину села гомінку
Місяць, що повен золотої ліні.
Він лежить і гойдається в гамаку
Високовольтної лінії.**

* * *

Грудневий дощ ріденький і порожній,
Мов колоски на рині в недорід,
І срібним став у наготі тривожній
Тернового куща колючий дріт.

Убитий сніг у молоденькім житі —
Дірки від крапель на блідім чолі.
А поруч сивим смушком ледь обшиті
Тяжкі кожухи чорної ріллі.

* * *

Поміж сідами верхами гір
Ходить хмарина, мов дівча між дідами.
Блискучі в них лисини, погаслий зір,
Вуса на груди спадають льодами.

Дідугани сміються до неї. Роти —
Паці печер, хтиві і чорні.
А хмарка — все швидше. Ох, якби втекти
До вітру, що жде під вікном дідорні.

* * *

Як хвиля спирту у чані,
Сивіє днина морозна.
Стоїть лісовоз біля чайної —
З колодами залізні кросна.

Заснула людина тиха,
Припавши до руля кучерями.
Куфайка на радіаторі дихає
Від серця її могучого.

* * *

Летять по полю білі коні —
Вітрів січневих табуни.
Стоїть мороз на підвіконні
І на шибках малює сні.

А що, скажіть, коли не сон це —
Розкішні пальми з тих сторін,
Де в тім'я б'є жорстоке сонце,
Де не бував ніколи він?

* * *

**Дерева забандажовані — снігом перевиті —
Руки попіднімали, йдучи, як бранці, в полон.
Плаче, як мати, весна, і сльози несамовиті
Вибухають на річці вулканами ополон...**

**Ще заграють під льодом сльози, пролиті в нещасті,
Вивергнуть кригу, б'ючи гранатами з дна;
Повідпускають полонених морози більмасті,
І спалить у лісі одежину чорну весна!**

* * *

Тихо вітер латає сітки заметілі,
Що розвішані в лісі на крилатій сосні.
А під лісом кущі, наче олені білі,
Журно хитають рогами у сні.

Лис, мов комета, вилетів на городи,
Червоним хвостом помаяв і щез.
Сліду зайчачого немудрі коди
Розбирає поволі мисливський пес.

* * *

Так холодно, мов близько — ворог.
Дахи в снігах, мов цвинтарі.
Розкрилися старенький ворон
І гріється на димарі.

Літак — тривога монотонна —
Немов на сполох трубить князь.
І справді: сонця ополона
Свіженьким льодом затяглась.

* * *

Заметів мармурові плити
В прожиллі хвої та соломи.
Скоро їх буде весна палити
Вітрами темними і солоними.

А діти, бавлячись, на ті скрижалі
Навznak лягають, немов розп'яті.
У нетривкому матеріалі
Першої мрії сліди крилаті.

* * *

Лижня вигойдує і носить
Поміж горбами, немов колиска.
На соснах рисі-альбіноси
У позіху зубами блискають.

А ти летиш зеленим духом
Над калиновими зірницями,
Тобі махають капелюхами
Пеньків засніжених печериці.

* * *

Обабіч весняних доріг —
Трупішливий, червивий сніг,
Як шашелем розбиті трами,
Накочені колись вітрами.

Блищить побитим льодом рів,
Немов сокирами майстрів,
Що з порохнявої колоди
На сонце роблять загороди.

* * *

Поля, немов токи скляні,
Попідмітала люта хвища.
Сніг по вікно, а в тім вікні —
Дитячі злякані очища.

Край хати — журавель-батіг,
Соснова кучерява шапка,
Де сонця золотий горіх
Тримає вивірка у лапках.

* * *

Ходить самотність по діброві,
З криничок замерзлих воду п'є.
Гнізда воронячі, як вінки тернові,
Міряє нишком на чоло своє.

Виходить з лісу на поля білі,
На дорогу у місячнім сяйві блідім...
Дорогу ж колесами автомобілі
Вигаптували гарно аж під мій дім.

* * *

Горби натягнули на голови рядна
І так причаїлись, мов діти для гри.
Стежина, неначе лоза виноградна,
Пнеться по білій стіні гори.

З лісу виходить мряка студена,
Крізь неї виблискує снігова гладь.
А над заметом, немов антена,
Заячі вуха тривожно стирчать.

* * *

Плащі із льоду, як з нейлону,
Блищать на плечах лип і кленів,
Йде місяць, як тікач з полону,
Худий, наляканий, зелений.

Шукає він дупла в діброві,
Щоб днину там пересидіти,
Де сплять місячноокі сови,
Його підсліпкуваті діти.

* * *

Повітря, неначе прозорий граніт,
Слюда снігова ряхтить, наче манна...
Днина така голуба і рахманна,
Ніби насправді у камені світ.

Ліс, як відбитий на скелі, мовчить.
У скелі дороги тунель пробурили.
А на синій поверхні гранітної брили
Сонце, згорнувшись клубочком, спить.

* * *

Сніг іде, іде, як час,
Заміта сліди за нами...
Чи ти пробував хоч раз
В хуртовину йти ланами?

Пройдеш сам — застигне слід
Далиною голубою.
Шлях тоді проляже в світ,
Коли йтимуть за тобою!

* * *

Ф. Неборячкові

На дерев'яному протезі мати
Ішла й тягла в санках дитину — сіп та сіп...
Від усмішки щасливого дитяти,
Немов од сонця, я на мент осліп;

Закрив рукою очі безборонні,
Але скрипів протез із темноти,
І чуть було, як падає на скроні
Той сніг, який не зможу я змести.

* * *

Ковзанка з пагорба, ніби ручай,
Біжить, і дзвонить, і тихне — під сніг.
Тримай мене, спомине, і виручай,
Бо я під собою не чую ніг.

— Дядьку, — глузує малеча, — впадїть!
Сїна підстелемо! — А я не впаду.
Дитинство побачив своє мимохідь
І в нього шугнув униз по льоду.

* * *

Зима, немов античний храм,
Упала і лежить в руїні.
Залишені воді й вітрам,
Стовпи скришилися камінні.

Уламки снігу навкруги —
Поколоті долівок брили.
Поводі топляться боги,
Що діти їх колись ліпили...

* * *

Вся земля, неначе дно
Шклянки з тьмою... Вітер стих...
Грає темінь, як вино,
Іскрами сніжин дрібних.

Осідає чорна ніч
Білим снігом на хати.
Осідає — дивна річ —
Білизна із чорноти.

* * *

**В лісі, наче проділ, біла путь.
Сніг і сонце — празник чистоти.
Ти сніжинкою хотіла быть —
Впасти й не розбиться з висоти.**

**Сніг на віях. Правда і брехня.
Мить, що потім мрією стає.
Сніг, сніжок, сніжечок, сніження,
Сніженятко, сніженяточко моє.**

НАД
ГЛИБИНАМИ

КОСМОС

І. Давидкову

Коли мій батько руки вмиває,
Б'ють у скелі долонь моря зелені,
Плаває сонце, немов черешнина,
У величезній батьковій жмені.

Нігті, як десять чорних місяців,
Ходять по еліпсах та по колах.
Виливає на землю дощі та бурі
Мозольної тверді найменший сколих.

Чумацький Шлях рушника біліє,
Мерехтять світила у дрібному взорі,
Вода у листках споришу, як дьоготь —
То згоріли і впали краплинами зорі.

**Між мозолями сині розколини,
Наче між горами ріки сині.
Біль їх тихий і безконечний
Тече і впадає в небесну синь.**

**Я над глибинами того болю
В думці, наче в ракеті, згоряю.
О Космосе мій! О Космосе труду!
Не знаю твого ні початку, ні краю!**

В КАБІНЕТІ ЛЕНІНА

У Кремлівському кабінеті
В. І. Леніна на етажерці
біля робочого стола Ілліча
серед інших книг стоїть і
українсько-російський слов-
ник В. Грінченка.

Я перед ним
здрібнів і поник,
Як перед глобусом
зеренце конопляне.
Небо Росії,
Грінченків словник...
Плани, як зорі,
зорі, як аероплани.
Якби ж це побачив
сумний Тарас,
Він не утримав би
доброго усміху.
А Ленін питає:
— Ну, як там у вас,
Які там клопоти
і які успіхи?
І я розкажую
про свій народ

З його турботами
непогамованими.
А сам думаю:
комунізм — поліглот,
Він говорить сьогодні
усіма мовами.
Я згадую негра
«преклонных годов»,
Що вивчив мову російську
на Кубі,
І вже мову свою
захищати готов
Від канчука
і від підлої кулі!
Я розказую Леніну
коротко, як солдат,
Про наші земні і зоряні траси...
Пиши, Каменяре,
пісні до Жовтневих дат,
Усміхайся мові своїй,
Тарасе!
Вона не упала
під нагаєм,
Вона і в тундрі
не стала
карликом.

І ми сьогодні
із нею встаєм
На підмогу
наріччям
і мовам
Африки!
В кабінеті вождя
я здрібнів і поник,
Та відкрилася далеч
мені незатемнена.
Я беру із пошаною
український словник
Із рук
Володимира
Ілліча
Леніна!

А тобі,
Валуєва
скретинілий онуче,
Ляпас відважую
брилою
цього тому.
Чи довго
душа твоя,
мов гад, покручена

Буде вповзати
до нашого дому?
На мову мою
вже сукали колючі дроти,
Будували
каземати і крематорій...
А сьогодні
ласкаво
закидаєш ти
На неї
петлю шовкових теорій.
Мовляв,
нам зливатися,
браття,
пора!
Чим,—
питаю,—
водою
чи кров'ю?
Чи Волзі
потрібні
води Дніпра?
Чи калинова кров
заспіва
під березовою корою?

ЛИЦЕМІРИ

«Президент ЗДА Ліндон Джонсон окремим письмом з 31.ІІІ 1966 переслав вислови подяки українській громаді Клівленда за підтримку його в'єтнамської політики. Таку заяву підтримки вислано йому в імені 1400 присутніх на Шевченківському фестивалі в Клівленді 27 березня ц. р.».

Газета «Н а ш к л и ч»,
Буенос-Айрес, 5 травня 66.

Не славтеся царевою
Святою войною,
Бо ви й самі не знаєте,
Що царики коять.

Т. Шевченко

Я пізнаю вас, фарисеї,—
Такі ж ви підлі, як були,
Дарма, що віддали в музеї
Пісні батьків, як постולי.

Дарма, що поміняли гуні
На фраки, смокінги, плащі.
Я пізнаю лоби чавунні
І тулуби, немов плющі.

Дарма, що ви втекли за море,
Щоб шкуру зберегти свою,
Я пізнаю вас, людомори,
Поклони ваші пізнаю.

В бетон б'єтеся напроще,
Не жаль ні спини, ні чола,
Щоб уклонитись пану краще
Від іншого ж таки хохла.

Це ви училися віками
Сотати лицемірства нить,
Перед московськими дяками
Себе навзаєм очорнить.

Це ви у Відень і Варшаву
Дари возили вперейми,
І нашу славу шанталаву,
Як пси, обдерли до страми.

Це ви клялись народ любити,
А кату череп роздробить,
Та мозок ваш тече на плити
В дірки від рабських чолобить.

Пора б на вас і не дивиться,
Не думати про вас пора б,
Хіба це вже така дивниця,
Що панові вклонився раб?

Та в серці палахтить ураза,
І хочеш сам себе клясти,
Що хрунь од імені Тараса
Шле вірношідданчі листи.

Радійте, тіштесья війною,
Збирайтеся усі взаміт,
То, може, вас, мов купу гною,
Розкине лютий динаміт.

Але за повзання зміїне,
За лестошів гідку паскудь
Царі вам не дали України
І президенти не дадуть.

Ні! За блюзнірську телеграму
Вам буде плата золота —
Манесенький шматок В'єтнаму
Для домовини і хреста.

БОЛГАРСЬКИЙ ТРИПТИХ

1. К р а с в и д

Крива ріка, неначе шабля
Хаджі Димитрова, у травах.
Над нею ситі і важкі тумани
Біленьких, шутих мериносів.
Хати як молодиці: у хустках червоних,
На шиях — з листя тютюнового намиста,
І кучері блискучі винограду
По голих плечах і по грудях в'ються.
А далі, ніби сосни без верхів'я,
Стоять червоні димарі заводів,
Поміж якими — в жовтому береті —
Залите потом сонце робітниче.
Сіріють скелі, як руїни замків,
А в них печери, заграбовані хрестами,—
Могили схимників болгарських,
Які самі собі хрести поклали
І довго ще жили на цьому світі.
Повітря ніжне, як долоні матері,
І хочеться його поцілувати,
Або замкнути очі і побігти,
Щоб стерти із чола журбу.

2. Карабін Яворова¹

В музеї поета висить карабін.

Дивно. Бентежно. Знадливо.

— **Чи мало тобі, Македоніє, слова мого,
Що даєш мені в руки набой?**

— **Я хочу свободи, мій сину, а не слова твого!**

— **Уб'ють, мене, Македоніє! Чи мертвий солдат
Дорожчий тобі за живого поета?**

— **Кожен, хто згине за мою волю,
Поет мій, моя дитино.**

— **Македоніє, пісня моя возвеличить
Страждання твої і скорботи.**

Вона воюватиме вічно

За право твоє на свободу.

— **Від права до самої свободи — далеко.**

— **Ми маєм на дорогу тисячоліття.**

¹ П. К. Я в о р о в — видатний болгарський поет, що брав активну участь у збройній боротьбі за визволення Македонії з-під турецького іґа в 1903—1912 рр.

— Пропає, хто піснями воює...
Співатиме їх у темниці
І жаль у дозорців будитиме,
І навіть жандарми зберуться
На тюремнім подвір'ї
Послухати, як гарно співає
За ґратами в'язень.
Поплачуть навіть жандарми
З милосердця неофіційного, й тільки.
Хіба що надбавить кухар
За пісню вечері в'язничної.

— Та все-таки, моя Македоніє,
Ти вічна у пісні.
Хто може пісню убити?

— Дитиночко моя, як одріжуть
Язик тобі нині,
 нині,
 нині,

Що тобі пісня поможе,
Та, що співав ти вчора,
 вчора,
 вчора!

Воля — це пісня будучини!
— Я беру, Македоніє, карабін,
Збережи мені перо до завтра.

3. Ікона

Я здивувався. Стоїть моя кохана
У притворі церковці на стіні.
Невже вона дружина Калояна?
Лукавниця всміхнулася мені.

Я знав жону болгарського святого,
Але не знав, що і вона свята.
Як німба не відчув я золотого,
Коли за коси брав і пив уста?

Лишала, мабуть, ореол на стінці,
На грішну ніч не брала з церкви риз.
Якби знав муж, якій він вірний жінці,
То одвернувся б з люті й камінь гриз.

Нехай би гриз підмурки, ніби миша.
Вона клялася не на сім століть!
Осточортіла їй темнюща тиша
І чоловік, що ліворуч стоїть.

Вона у ніч осінню й золотаву
Крізь мур ішла, як хмарка крізь гущі.
Лягала біля мене на отаву
І рахувала зоряні ключі.

Тепер пізнав я оченьки іконні,
І підійшов, і прошептав: — Це ти?!
Машина жде нас, мила, а не коні,
Зійди до мене із стіни, зійди!

Вона не ворухнулася. А в барі,
На руку насилівши ореол,
В ту ніч вона із підлітком у парі
Безбожно танцювала рок-н-ролл.

* * *

Я тимчасовий, як сніг у березні,
Як хвиля гінка на морському березі.
Як же вкласти в крихку тимчасовість
Вічну правду і вічну совість?

А так: хай сніжина стане пелюсткою,
А хвиля у борт пароплава хай плюскає,
Підкладаючи під вагу залізничі
Свої похилі, зелені плечі.

МУШУ

Я мушу книжки читати,
Щоб очі мої не осліпли,
Я розмовляти мушу,
Щоб з туги не оніміти,
Я мушу почути пісню,
Щоб не оглухнути з тиші,
Я закохатися мушу,
Щоб радість прийшла до мене,
Я друга побачити мушу,
Щоб день мені був ясніший,
Я вірш написати мушу,
Щоб серце не розірвалось,
Я працювати мушу,
Щоб не соромитись хліба,
Я мушу опівночі вмерти,
Щоб рано воскреснути знов!

* * *

Біля вуликів на землі
Лежить собі дід мій і куня.
І лазять бджоли по його чолі,
Як по розтрісканім зрізі пня.

І лазять бджоли по запалій щоці,
А він лежить собі, як неживий.
Очі його, немов чорні рубці,
Зашиті сивою ниткою вій.

Не ворухнеться його рука —
Нехай беруть собі карий мед.
Дідусь мій до смерті своєї звика,
Як звикає до слави поет.

* * *

В гуцульській хаті на печі
В куточку сушиться пшениця
На калачі.

На тій пшениці удовиця,
Немов на подущині, спить.
Їй сниться, що її обличчя
Покрила віспа.

(То зернятка

Вдавилися в лице).

І хоче змить

Вона рябеньку шкіру, та не може.
Метнулася до дзеркала —

біда!

О, скільки на щоці

тих чорних ямок!

Не варто жити!

Вибігла на ганок —

І до колодязя...

Вода

Відбила знов огидні решетини.

Вдова стає на кам'яні цямрини...

Кінець... і прокидається.

В люстерко загляда,

**Стирає із чола, як піт, зернини
І посміхається...
Забула, що у неї скроні сиві...
Які не раз бувають сні щасливі!..**

**А там, із замкових узбіч,
Іде у центр мурилка-ніч,
І грім за нею аж реве
І парасолю неба рве.**

ЛЬВІВ, ПЛОЩА РИНОК...

Скільки літ мені? Не знаю. Стала
Львова пам'ять кам'яна моєю.
Помістилася у серці площі,
Де кипить віків бенкетування.

Ось вона, мов крита небом зала;
Посередині, як стіл, будівля,
А на ній гранчастий кубок вежі,
Повен часу, хоч немало пито...

Львівський брук — це не затвердла тиша.
Чути в ньому стогони і крики
Споконвічних битов і трагедій,
Регіт гнома, дзвін сльози титана.

Слухайте! Булатний меч Данила
Вищав з кволої руки нащадка,
Скачуть по його нещасних ребрах
Екіпажі всіх вельмож Європи.

Глухо входить божевільна криця
В кості молоді, неначе в дошку.
То ключі монархи підбирають
До замків старої брами Львова...

Їх думки розпалися іржею,
Стали павутиною знамена.
Одімнути не вдалось нікому
Терпеливий камінь мого міста.

Це з його душі лунає мова,
Топтана, але гучна і чиста,
З крові скаменілої без гуку
Вибухає стяг мого свята.

Скільки літ мені? Не знаю. Мабуть,
Ми ровесники з тобою, Львово,
Бо мене бентежить і хвилює
Різьблений у камені твій голос...

АНОНІМНІ ЛИСТИ

Прийшли аноніми — людя без голів —
На моім столі розклали вогнище,
І хочуть аноніми, щоб я горів,
Попелом брався, тяжко стогнучи.

Шукають вони моїх книжок
І жбурляють їх у кострище наосліп,
І ждуть, що, ніби у прірву, впаду я в шок,
Щоб кинуть мене на пломені гострі.

А я долонями гашу пожар,
Хай душу мою наболілу не гнобить.
Карлики безголосі, де ваша твар?
Де ваші очі, настирливі гноми?

Хто вам прізвища повідтинав?
Хто вам голови повідрубав?
Я спалюю їх, немов сатана,
Набиваючи ними грубу.

З комина рветься отруйний дим —
Дерева од нього робляться големи.
І, напевно, печально слідкують за ним
З анонімних квартир відрізані голови.

Хай вони скачуть, як ті м'ячі,
Бо дим на плечі їх не підніме,
Бо вже згоріли в моїй печі
Їхні огидні тіла — аноніми.

МАНЕКЕНИ

Манекени одягаються модно
В президентські костюми й манішки.
Декого в шовки замотано —
Видно лиш голову й ніжки.

Манекени не люблять праці,
Їм би гріться під склом на осонні.
Від неробства зрослися в них пальці.
І думки в них як мухи сонні.

Манекени шанують покору,
До безумства вони слухняні:
Роками тримають вгору
Руки свої дерев'яні.

Манекени чужим хизуються,
До свого ж в нелюбові — нестримні.
Щоправда, вони гризуться,
За свої місця на вітрині.

Манекени себе потаємно
Вважають гранітними статуями.
Кожен мріє недремно, але даремно,
Що колись на площі стоятиме.

Манекени не мають серця —
Їх ніщо не болить і не коле.
Манекени ніколи не сердяться.
І не плачуть вони ніколи.

Манекени завжди сміються —
Похорони ідуть чи сльоти.
Досі ні одна революція
Їх не могла побороти!

Манекени воскресають з луб'я,
Їх влаштовують влади різні.
Приростають до будь-якого тулуб'я
Голови їхні відрізані.

Та як би не думав я черство,
Є все ж бо надія у мене,
Що в людське вічне братерство
Не пройдуть манекени!

АУТОДАФЕ

І вийшов Гус на стрімке кострище.
І вужищем його прип'яли до стовпа.
І підходила мовчки — все ближче і ближче —
Закосичена смолоскипами чорна товпа.

І шуміли вогні, як осіння діброва.
І стогони чути було з олив'яних розп'ять.
І не важивсь ніхто першим кинути полум'я в дрова —
Першим недобре бути... Перші так само згорять.

І вже бачив Гус, як палають його коліна,
Як удавом на шиї сотається дим,
Як піт виступає з букового поліна —
І поклав собі єретик бути в стражданні твердим.

І вже бачив Гус, як у вогнище серце пада,
Як попелом розсипається його сіда голова.
І показалися два пальці, ніби язичище гада,
З позолоченого кардинальського рукава.

І пішло по рядах сичання кардинала:
«Кидайте факели! Кидайте факели в Стос!»
Та народу юрба, наче глуха, непорушно стояла,
Здавалося, їй байдуже, де тут Люцифер, а де Христос.

І Гуса клясти почало святенництво сите,
І жбурляли плюгавствами в нього (всі боялись вогню!)
чужинецькі старші.
І найзліші були в прокльонах перевертні — колишні
гусити,
І найголосніші були в прокльонах колишні товариші.

І не бралось багно до сивих наскронних прядив,
Ні до чола побілілого, ні до зв'язаних рук і ніг.
Болю завдати не може той, хто Чехію зрадив,
І спокійно молився Гус за землю батьків своїх.

І вийшла бабуся з юрми... Яне... це ж ніби мати, мати!
І закричала: «Чого стоїте? Паліте, паліте його!»
І взялась вона запопадливо хмизу назбирувати
і ламати...

І, як дома в печі, роздувати вогонь.

І заплакав старець сльозами дитини,
І не чув він уже нічийх проклять.
Тільки чув, як сльози падають на жарини,
І як, згоряючи, нестерпно вони болять.

А гурма на вогнище — хто віхоть соломи,
Хто головешку, хто факел, а хто патик...
І, входячи вже по пояс у племінь,
Над нещастям народу свого ридав Єретик.

ЦИМБАЛИ

Був цимбаліст у нас, молодий чарівник-музика,
Пальчатка, немов лошатка, як пустить навперекидь —
Цимбали гули, як дзвіниця, дзвонили, як срібна осика,
Як ті колоски, що на обрії б'ються в тоненьку блакить.

Знали цимбалюка далекі гори і доли —
Обличчя як місячний вечір, заблуканий в лісі густім.
Він грати в неділю сідав на порозі своєї стодоли,
Люди ішли до нього, минаючи божий дім.

Піп його не любив, гатив кулаком по амвоні:
— Це чоловік не наш! Він причетний до темних справ!
Газди! Та ви в його струнах, як у тих посторонках коні!
Кайтеся і моліться! Чорт вас у шори вбрав!

Мабуть, жив у цимбалах чорт, меткий
скакунець-помагало,
Бігав по струнах так, що оком ловити дарма.
Сам цимбалюк не раз говорив про нього зухвало,—
Бачите, є душа, а тіла в чортяки нема.

Інші казали, що він чистісінько як той цапочок,
Чорним зарослий пушком аж попід очі, як джміль.
Хто ж повірить розмовам біля порожніх бочок
В сінях празникувань чи десь на задвірках весіль?

— Куме, а я вам кажу, що він отакий, як муха!
— Куме, а я вам скажу, що він отакий, як комар!
Знали усі лиш те, що цимбалоку завірюха
В дірочку димаря струтила дідька з хмар.

Просто в окріп упав малесенький сатанюка,
Цимбалоку за хвоста витягнув його, відходив,
Грати навчив поволі, звичайно, що не без бука,
Грали тепер обидва повітові всьому на здив.

Цимбалокуві, казали, добре в житті велося,
Бо він своє бісенятко не покидав ніде:
На голові носив його, сховавши в густе волосся,
Щоб не нудилось у цимбалах, коли він із дому йде.

З цікавості чортеня протерло діру в капелюсі.
Всюди вони, але — до церкви ані на п'ядь.
Цимбаліста питали — чому? Дома, казав, молюся;
А дома на стіні — цимбали замість образів та розп'ять.

Піп його не любив, гатив кулаком по амвоні:
— Це чоловік не наш, він причетний до темних справ!
Газди! Та ви в його струнах як у тих посторонках коні!
Кайтеся і моліться! Чорт вас у шори вбрав.

Цимбалючок сміявся,— цей парох немудрий вельми,
Завжди віру у бога підтримували чорти!
Грати ходив на зло, а до незримого шельми
Навмисне прилюдно звертався запанібрата на «ти».

Кидав собі за обшивку з вершечком пугар оковитки,
Краплю — на струни з дна: «На, мій дияволе, на!»
Мліли дівки й молодиці, парубоцтво потіло до нитки,
Дрібно копитами сік, навприсядки йшов сатана.

Граючи, він крутився на пальчику, як веретено,
То зупинявся на мить, то знову пускався навскач.
Коли небеса спідниць кружляли над ним скажено,
Грався на струнах він, мов на прутті залізнім циркач.

Очі цимбалюка ясніли, як днини зимової спалах,
Руки він піднімав, струмент свій колінами тряс.
Біс реготав, дурів, гзився, казився в цимбалах,—
Ще раз, ой, ще разок, по разочку, просили ще раз.

Ой ще раз на гаразд,
Не любіть, дівчата, газд,
Не лягайте з ними в ряс,
Перестуда жить не дасть.

Або грай, або буде,
Бо вже болить попід груди,
Гину, люди, не з простуди,
Грай, грай, туди-руди,
Грай!!!

Коли цимбалюк вертався з весілля чи з іншого свята,
На спині боліли струни, потовчені, мов кістки.
Бігли дітиська за ним, заглядали у цимбалюта,
Чортові тихо показували дулі і язики.

Кінчики струн були як хвостик, чи, може, як роги.
Не оглядавсь цимбалюк на дівчорі пугу.
Богомільні, що йшли назустріч, зникали з його дороги,
Або говорили виразно (кожне словечко вилизано):
— Слава Ісусу Христу!

Дехто поцілувати хотів його при повітанні,
Аби лиш почути, що скаже на боже добре слівце.
А він питався: — Ну, як там? Цілунок на ярмарку
тані? —
Шию гнув, як бик, ховаючи своє лице.

Піп його не любив, гатив кулаком по амвоні:
— Це чоловік не наш! Він причетний до темних справ!
Газди! Та ви в його струнах, як у тих посторонках коні!
Кайтеся і моліться! Чорт вас у шори вбрав!

Газди прийшли вночі, вирвали з рук цимбали,
Кинули їх на піл і закричали: «Світи!»
На очах його, на сльозах сокирами їх порубали,
Чорта шукали в трісках, але не могли знайти.

Змовк цимбаліст навіки, ніби залякнув у тайні.
Ані слова за рік — ні до матері, ні до рідні.
В надвечір'я одне він зачинився у стайні
І повісився на короткій, на сивій, на мертвій струні.

* * *

Л. С к и р д і

Я древо твоє, Україно,
Як надійдуть сокира й пила —
Не стати мені на коліно,
А впасти — й згоріти дотла.

Кипить моя зелень яра
В благословеннім теплі,
Розгалужується конара
За тиночки старі й гнилі.

За бетоновані загорожі,
За палаючі склом плоти.
На вселюдському роздорожжі
Я складаю свої плоди.

На корі моїй недоріки
Вирізують свої імена,
Не знають, що ти навіки
Охрестила мене одна.

Я корінням найшов джерела —
Початки козацьких рік,
Та смокче журба, як омела,
Кров мою круглий рік.

Мовчанкою вмію зухвало
Відповідать на удар,
Та журюся, що літ немало
Облетіло з мене задар.

Зраджували вітри весняні:
За цілунками — ножа холодок,
Вибивав мороз на світанні
Білі зуби моїх пелюсток.

Не приєднуюся журбою
До темних нічних володінь,
Та, як сонце стоїть над тобою,
Маю право кинути тінь!

У віти мої прозорі
Звідусюд прилітає птахва,
І світять пісні, як зорі,
У глибинах мого ества.

А з ночей твого вугілля
Вдирається в жили грім,
І моє солов'їне гілля
Вибухає вогнем твоїм.

Небеса з тобою зв'язавши,
Я не вічний у вишині,
Я тільки в тобі — назавше,
І ти — назавше — в мені.

О земле моя барвінкова,
Не розріжуть нас, не розітнуть,
Навіть якщо на дрова
Мене в чужину продадуть.

З полум'я знов ростиму,
Понад холодні йтиму краї,
І повернуся клубами диму,
І на трави впаду твої,

На трави твої погноєм...

СЕРЦЕ

Серце як птаха на вітрі.
Вітер хапає віти
Прямо з-під ніг...

на чому
Ти маєш сісти й забути
В крилах палаючу втому?
Сядь на солом'яну стріху —
Не бійся, тебе не застрілять
Хлопчики із катапульки...
Сядь, моє серце, послухай,
Хто там у хаті плаче.
Не знаєш його? Погано.
Ти права не маєш не знати
Найменше на світі горе!
Ти можеш того не знати,
Що сміхом залізо поре.
З низького й високого лету,
З пальми, з берези, з калини
Ти можеш не чути реготу,
Та мусиш почути ридання,
Та мусиш збагнути ридання
Кожнісінької людини!
Сядь, моє серце, послухай,

Хто там у хаті плаче —
Ринешся ти в завірюху,
З болю заплачеш само ти,
Потім співатимеш з люті,
Вихор захочеш збороти,
Серце моє ледаче.
Наставлять на тебе кліті,
Земля заросте багнетами,
Як риба лускою.

По світі

Будеш літати, падати,
Не розуміючи, де ти.
Крила твої затерпнуть,
Скотишся каменем з неба.
А дурень шепне з гніздечка:
«Так йому й треба!»
Та пісня твоя полине
З пальми, з берези, з калини!

Я — КУБИНЕЦЬ

Пане з Білого дому,
пане з чорного «кадилака»,

Розумію —
за Кубою

вам дуже банно...

Ось один кубано¹

хоче з вами балакати,

Дивний, щоправда,
український кубано.

Ще доки не прокинулись
ракети-акули,

Ще доки не розпороті

парижів черева,

Ще доки в серцях наших
слова, а не кулі,

Нам поговорити треба,
поговорити треба!

Я вас ненавиджу, бо я — кубинець.

(Сьогодні не кубинці —
тільки зрадники й виродки).

І я жорстокий, немов яacobінець,

¹ К у б а н о (ісп.) — кубинець.

**Я сам боюся того вогнероду,
Що прийде на вас**

і вас каратиме.

Чи ж мало вам крові

кубинського народу,

Позначеної в банках ваших

каратами?

Чого ви ще хочете,

ясний паничику?

Поставити пробу на черепі Куби?

Чи, може, зробити з нього попільничку?

Чи для вина позолочений кубок?

Ми вам подамо

вогнику, пане,

Ми вам наллєм

вина по вінця.

Ми вже не раз наливали шампанського

Тим, хто нам смерть і загладу обіцював.

Даремно із моря повзете змією

Давити свободу,

як Лаокоона.

Куба моя.

І буде моєю.

Не біла.

Не чорна.

А тільки червона!

Я вас ненавиджу, бо я — кубинець.

Та я не хочу

мірятися

злобою,

Щоб із пшеничних долин

не робились

Нові Гімалаї

після нашого бою.

РУКИ

Придивляйся до рук своїх. Придивляйся,
Думай, кому ти їх подавав неохоче.
Згадуй усе, що ти ними зробив.
Добре, якщо не затремтять ніколи
З ненависті до тебе твої власні пальці.

Придивляйся до рук своїх. Придивляйся.
Вони пам'ятають звичку твого батька,
Що мислити вмів навіть мозолями,
Стискати кулаччя при зустрічі з кривдою...

Вони пам'ятають, як ти спалив їх
Вперше в холодній воді біля школи
(Вчителька глянула — і наказала вмити);
Вони пам'ятають, як ти спалив їх
Вдруге на грудях кохання першого,
Гострих, як роги, що тільки пробилися
З дикого чола буйволеняти,
Вони пам'ятають, як ти спалив їх
Утретє — на лицьях зрадливої жінки,
Що зайшлися вогнем від ударів твоїх,
Дещо вони вже забули, дещо пробачили.

Добре, що ти їх не поробив
Плагиаторами жестів гномів духовних,
Що вереском дрібних і кволіх ручок
Супроводжують думку свою убогу.
Добре, що ти їх не згвалтував
У чагарях аплодисментів брехливих.

Придивляйся до рук своїх. Придивляйся.
Питайся їх просто й жорстоко,
Чи можуть вони піднятися вгору
Перед зачумленим ворогом твого народу,
Навіть якщо в ту хвилину, коли
Він приставить тобі до чола автомат
(Ах, як шукають лицеміри оправдання!),
Треба було б сонце потримати
Над усією землею, над усією землею.

Злякані ріки змінюють русла,
Злякані жили змінюють кров:
Чесна і чиста підлою робиться,
Підла отруйною стає і т. д.

Придивляйся до рук своїх. Придивляйся.
Ось без твоєї волі рухнулися пальці —
Інше сство перебирає владу
Над ними повільно і таємничо,

**Але при тобі все це діється, друже,
Ще при повнім державстві твого серця;
Це, коли хочеш дізнатися правду,
Нетерпеливість майбутнього дерева,
Що міцно вхопитися хоче за землю,
Вже виявляється в порусі тому.
Придивляйся до рук своїх. Придивляйся.**

ПРО ЖІНОК

Пригадай собі голос матері,
Як хочеш почути совість,
Пригадай собі руки милої,
Як хочеш повернути щастя,

І дівчинці семилітній
З лялькою на руках,
Сивий, старий чоловіче,
Дай дорогу...

КОРИДОР

У сні я бачив коридор.
Довжелезний коридор.
Десь ніби аеропорт.
Десь ніби в Африці.
Коридор веде в таке віконечко,
Як те, що виникає на екрані,
Коли ми вимикаєм телевізор.
А люди — пасажери. Треба всім
Пройти по коридору до кінця.
Стелина дуже низька
 (будували пігмеї для себе), і ось:
Ідуть одні, пригнувши голови,
Немов бізони,
А інші на колінах — мов каліки,
Ще інші просто проповзають.
Ще ті,
Що до смерті злякалися стелі...

СТРАХ

(Майже за Тувімом)

Померла жінка, що не сміялась ніколи,—
Боялася зморщок.
Добре їй жилося.
Мала чоловіка і сина.
Ніколи до них не сміялася.
Боялася зморщок.
Любила бути гарною.
Спочатку була гарною,
Потім непорушно новою.
Поиск і спокій її обличчя
Спільне щось мали із виликуванням підошов
Новесеньких черевиків на ногах мерця.
Білим льодком страху взялися очі —
Так боялася зморщок.
Чоловік не витримав її переляку перед потворністю
І пішов до негарної, але усміхненої.
Син не витримав маминого спокою
І одружився проти її волі з негарною, але усміхненою.
Тут мусила заплакати жона і матір.
Але хто не може сміятися, не витримає свого плачу.
Сльоза розривається, немов граната, якщо не може
Стекти сухими руслами сміху.
І померла жінка, що не сміялась ніколи.

ЧОБОТИ

Приїхала сестра.

Привезла мені валізку яблук

І серце скарг...

Відпочинь, моя сестричко, відпочинь!

Вона дивно подивилась на мене,

Скинула великі юхтові чоботи,

Куфайку вмостила собі в підголів'я,

Схрестила руки на грудях, як дівчина,

Що захищається від залицянь школярських,

І заснула.

Відпочинь, моя сестричко, відпочинь!

Я сів у ногах її і заплакав,

Ніби вона померла...

Тоді увійшов чоловік з низеньким чолом і порожніми

очима

У її чоботях, начищених лакеями,

І заграв на скрипці.

Це той, що бив її, волочив за коси безконечними

дорогами,

Так гарно грає?

Раптом струна урвалася.

Чоловік узяв молоденьку сивину з її чола

І почав натягати на свій інструмент,
На скрипку, зроблену з велетенського людського
черепа.

Важко зітхнула сестра.
Зник чоловік із низеньким чолом і порожніми очима.

Я сидів у ногах її і плакав.
Сльози падали в її чоботи...
І я злякався, що вони гризтимуть
Її постарілі жіночі ноги.
Відпочинь, моя сестричко, відпочинь!

НЕДОВІРКАМ

Гей, скептики, лякливі лицеміри,
Не вилізайте з рідних шкаралуп,
Позашпунтовуйте міщанські діри,
Щоб не пробився промінь-правдолюб
У ваші житла — гнізда просмерділі,
Де пищите ви, ніби горобці!
Візьміть свої костюми пронедійні,
Позашивайте душі в їх рубці!
Ану ж ревізія нагряне люта
І треба буде душі показать?!
То хай вони, немов чужа валюта,
Пом'яті в зашивках тісних лежать.
Їм не потрібне ні повітря чисте,
Ні чиста усмішка, ні чистий тон,
А потім їх, немов контрабандисти,
Перевезіть в ганчір'ї за кордон.
Ви походять по кам'янистій пущі,
Шукаючи омріяне манто...
І хай вам скажуть продавці хитрющі,
Що мотлох ваш не візьме вже ніхто!

ЛАСТІВКИ

У примерку літають ластівки
Так низько, ніби в землю поринають,
І виринають з неї, мов з ріки,
Крильми собі дорогу протинають.

Шугають у зеніт, а відтіля,
Як чорні зорі, падають, як сльози...
А над хатами — «вісімка», «петля» —
О летуни мої, о віртуози!

Розплющитися можна об стіну,
Об камінь груди на льоту роздерти...
Невже вони за ту мухву дрібну
Готові кожну мить безглуздо вмерти?

Ні, їхня гра не тисячі погонь,
Не їдла прагне серце ластівоче;
Його не голод гонить, а вогонь,
Що з молодості в крилах палахкоче,

Це небезпека й шал стрімких падінь,
Це весняне шугання понад тучі.
Я чую в серці того льоту дзвінь,
Крил очманілих помаху палючі.

**Розплющитися можна об стіну,
Роздертися на променях світання...
Це все пусте, як ти несеш весну,
Як будиш льотом льоту пожадання.**

ПРИТЧА ПРО ВДЯЧНІСТЬ

Подарував убогому багач
З любові до похвальства постולי.
До бідного, немов лайно до гач,
Він приліпився — дякуй і хвали!

Подякував багатому злидар,
Бо добрі постולי дістав задар.
Повихваляв багатого бідак,
Але багач хотів щодня подяк.

Щодня приходив, усміхався, пік —
Ну, як там, куме, ваші постільці?
І звик носити бідний чоловік
Хвали й подяки маску на лиці.

Він одмивав її вночі, як леп,
Та жить не міг багатий без хвалеб.
Ходив за вбогим навіть до корчми,
Щоб той хвалив його поміж людьми.

Там плакали вони не раз оба,
Над келихом обнявшись, як брати.
Сльоза жадохвала й сльоза раба
Однакової повні підлоти.

Аж раз у церкві на мольбі святій
Нахрапав злидарюгу багатій
І вліз у вухо чортом з-під поли:
— Чи не гризуть вас, куме, постолі?

— Гризуть,— сказав убогий.— Забери
Дарунок свій, а з ним ганьбу мою.
Хай босоніж — але без машкари
Хоч раз я перед богом постою.

Він вибувся у храмі з постолів,
І випрямивсь, і серцем заяснів.
Ця притча каже: кинь, що не твоє,
Бо від насильних дяк душа гниє.

СУЧАСНА КОЛИСКОВА

Ніч гойдається, мов дим,
Мерехтить зоря в блакиті.
Мохом тиші золотим
Кам'яні шляхи накриті.

Спи, моя дитино, спи.
Скоро стану я зорею,
Нахилюся від журби
Над планетою твоєю.

Світ на променях своїх
До спочинку заколишу,
Щоб стоптати солдат не міг
На землі вечірню тишу.

Долиною туман тече,
Не чути плеску хвиль його.
Припав я брату на плече
Край лісу яворового.

Мене задужали вітри,
Ослабли корені мої.
Зосталось два, а може, три
Листочки яворовії.

Навколо сумно і голо,
І чути подихи зими.
Сповилося моє чоло
Думками яворовими.

Від холоду не чую ніг,
Павук печаль мою снує,
І налітає тихо сніг
На серце яворовеє.

А брат мій каже — не журись,
Душі в гризотах не зломи.
Підпалим небеса колись
Вогнями яворовими!

**Знімаю сітку павука
Із ока журного свого.
І вже мене весна гука
Край лісу яворового.**

* * *

Залий мене дощами смутку,
Безжальна осене кохання.
В ріллю душі, у кожную грудку
Жадання, ждання і страждання

Натягну журної вільготи,
Щоб дух народження був вічним,
Щоб скатерть снігу проколоти
Пелюсточки мечем двосічним.

* * *

Закохався вітер у дівча русяве,
Виніс її із колиби і на хмару поклав.
І поніс понад світом у сині заграви,
І сплячу, як мрію свою, цілував.
Потім, окрилений щастям найвищим,
По горах, як Довбуш, ходив уночі.
Буки й смереки виривав з коренищем,
Котив, як сувої, по схилах дощі.

Потім вона прокинулась, пішла до отари,
Далі сіла за своє шиття.
Вітрик заліз під її киптарик
І на грудях у неї заснув, як дитя.

* * *

Очі твої злочинно-гrechні
Сліплять, як сонце на екваторі.
А слова твої небезпечні —
Як набої в палаючій ватрі.
 Незбагненні, немов азіати,
 Гріхи твої усміхненолиці.
 І страшно коло тебе стояти,
 Як зимою коло криниці.
Твоїх пальців холодний подув
Зірвав мого серця листик.
Страх мій перетворився на подив,—
Рук твоїх — авантюристок.
 Ти рішуча була, як повстання,
 Рахувала секунди бою.
 Кожен раз я казав: це остання,
 Це остання розмова з тобою.
Взяв я з твого солодковластя
Поцілунками тіло потяте.
Подив мій перетворився на щастя
Заколисаного дитяти.
 Кожен раз я прощався навіки
 З тобою, улюблена зморо,
 А ти навіть не розтуляла повіки,
 Знаючи, що повернуся скоро.

**Крізь чорний дим зневаги і брехні
Вона прийшла до мене в самотину.
Вона так ніжно принесла мені
Своє кохання, як малу дитину.**

**А я боявся руки простягти
І пестощами немовля накрити,
Питався дозволу у правоти,
Що вміє лиш соромити й корити.**

**Я відучився з радості ридать,
Я жити звик у темнім домі «мушу».
Коротке слово «ні» по рукояць
Я застромив у безпробинну душу.**

**Я знав: ніколи серце не проща
Того, що розумом безжально вбито.
Вона пішла і мертво дитинча
Взяла ще більш ласкаво й сумовито.**

**Я не кричав: — Кохана, повернись.
Я не чекав ні чуда, ані дива.
До горла правда скочила, як рись,
Розлючена і за неправду мстива.**

* * *

Ти так мені потрібна, як вода,
Напився я тебе, та знов жада
Мене спалила — на губах смага,
Тебе я знову прагну, дорога.

Ти — спогад лиш, а спогад — це не ти,
Це — марево, це привиддя води
В пустелі, по якій я мушу йти,
Не знаючи дороги до мети.

З'явись дощем, згаси мене, як грань,
Рікою, морем, океаном стань,
Хай я втоплюсь навіки у тобі,
В твоїм коханні і в твоїй журбі.

* * *

Моя гріховнице пречиста,
Моя лілеє на багні,
Чужі обійми, як намиста,
Ти познімала при мені.

І знов, як у дитини, очі,
Нічим не відвернути їх.
І на твоєму непороччі
Лечу я в безконечний гріх.

Невже ти хочеш одпокути
На душу стомлену свою?
Невже ти хочеш одягнути
Моєї вірності шлею?

Скрипучі хомути і ярма
За ласку ночі й сором дня?
Чом яблука не рвем задарма
Із дерева життя й знання?

Чи ти готова до вигнання
На нашу землю кам'яну,
Де праця старша від кохання,
А хліб — він нитки бурштину?

Підеш? Візьми свої агати.
Такою будеш, як була.
В мою уздечку запрягати
Мене ти будеш, як осла.

Ти будеш їхати світами,
Усівшись на моїм хребті,
І кидати за джигунами
Свої очища золоті.

А я тебе кохати буду
За те, що не упала ти
Ні у потворну безвість бруду,
Ні у нудоту чистоти.

За те, що ти взяла у змія
І принесла мені той плід,
В котрім була нужда, і мрія,
І молодість на сотні літ.

* * *

Поцілунки твої солоні
Затихають у моїй журбі.
Ти засни на моїй долоні,
Я тихцем заспіваю тобі.

Про дівчинку про невеличку,
Що крилатого мала коня;
Про вовків, що з'їли ягничку
В полонині серед білого дня.

За усмішку одну юнакові
Коника віддало дівча.
До запаху овечої крові
Шкірилися вовки з куща.

Юнак — у сідло і за обрій...
А дівчинка плаче сама.
Порятунку ягничці добрій
Від сіроманців нема...

Ти засни. Я тобі з-за туману
Приведу лоша голубе,
З карабіном за дуба стану,
Вовкулакам не дам тебе.

ЗМІСТ

БІЛІ СОНЕТИ

Старенька рима	5
Крила	6
Рембрандтова «Даная»	7
Кохання	8
Лоша	9
Вірність	10
Нетерпеливість	11
Міст	12
Диво	13
Суть	14
Захланність	15
Хліб	16
Сміх	17
Дерева	18
Виноградник	19
Прощання	20
Прапор	21
Освенцім	22

Жаль	23
Мотиль	24
Лук	25
Слова	26
Землетрус	27

УЧИТЕЛЯМ І ДРУЗЯМ

Сковорода	28
На відкритті пам'ятника Т. Г. Шевченкові в селі Лозівці	31
Низькопоклонники	34
Молитва	37
Бризкають камені зорями	39
Кожному (і собі) читачеві Лесі	
Українки	45
Біля могили Конопніцької	48
Малишкові	49

ЛИТОВСЬКИЙ ЛІС

Ідуть дуби купатися у море	50
Все так, як у Чурльоніса...	51
По шию у піску сосна стоїть	52
Питають сосни, де я мешкаю	53
На вирубі ріка померла	55
Лежать у лісі валуни	56

ГРАНОСЛОВ

Немов тремтіння зляканих осик	59
Не плачте, Ярославно, їде князь	60
Він дні свої, як сосни зло- токорі	61
Залізний нелинь чорними ру- ками	62
Була у нього усмішка дитяти	63
Стояв і плакав я коло труни	64
Він вийшов з хати в млисте пе- редрання	65
Колись мій батечко учив мене	66
Я голос чув його в сумному залі	67
Любити свій народ і в тій лю- бові	68
Стоять вінки червоні, як щити	69
Учіться в нього, юні гранослови	70
Моя душа в розколинах, мов скеля	71
Він не робив з пера громовід- воду	72
В його житті ще раз вони стра- ждали	73

ДИТИНСТВО

Прийшов купець з червоними очима	74
Смаглява ніч в колисці гір	76
Учителька, тонка дочка майора	77
Сивіє сіно у валках	78
З неба голубої миски	79
Впали на мене чари	80
Коли стає у хаті темно	82
Навколо церкви на мураві	84
Біля вогнища в полі	86
На нашім городі росте каміння	87
У тіні верб на оболоні	88
На попелищі я стою	90
Черешня, як та мати, край до-роги	91

ЗИМОВІ КРАЄВИДИ

Яблуні в інеї, ніби сніжинки-велетні	93
Поляна — замкове дворище...	94
Вечір. У зорях безлистя ліс	95
Грудневий дощ ріденький і по-рожній	96
Поміж сідими верхами гір	97

Як хвиля спирту у чані	98
Летять по полю білі коні	99
Дерева забандажовані — снігом перевиті	100
Тихо вітер латає сітки заметілі	101
Так холодно, мов близько — ворог	102
Заметів мармурові плити	103
Лижня вигойдує і носить	104
Обабіч весняних доріг	105
Поля, немов токи скляні	106
Ходить самотність по діброві	107
Горби натягнули на голови рядна	108
Плащі із льоду, як з нейлону	109
Повітря, неначе прозорий граніт	110
Сніг іде, іде, як час	111
На дерев'яному протезі мати	112
Ковзанка з пагорба, ніби ручай	113
Зима, немов античний храм	114
Вся земля, неначе дно	115
В лісі, наче проділ, біла путь	116

НАД ГЛИБИНАМИ

Космос	117
В кабінеті Леніна	119

Лицеміри	124
Болгарський триптих	127
Я тимчасовий, як сніг у березні	132
Мушу	133
Біля вуликів на землі	134
В гуцульській хаті на печі	135
Львівський дощ	137
Львів, площа Ринок...	139
Анонімні листи	141
Манекени	143
Аутодафе	145
Цимбали	147
Я древо твоє, Україно	152
Серце	155
Я — кубинець	157
Руки	161
Про жінок	164
Коридор	165
Страх (Майже за Тувімом)	166
Чоботи	167
Недовіркам	169
Ластівки	170
Притча про вдячність	172
Сучасна колицьова	174
Долиною туман тече	175
Залий мене дощами смутку	177

Закохався вітер у дівча русяве	178
Очі твої злочинно-гречні	179
Крізь чорний дим зневаги і брехні	180
Ти так мені потрібна, як вода	181
Моя гріховнице пречиста	182
Поцілунки твої солоні	184

**ПАВЛЫЧКО ДМИТРИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ
ГРАНОСЛОВ**

ЛИРИКА

Издательство «Радянський письменник»
(На украинском языке)

Редактор *В. О. Підпалій*

Художник *Ю. Г. Логвин*

Художній редактор *А. П. Коробейников*

Технічний редактор *Л. М. Бобир*

Ректор *С. І. Шевцова*

Здано на виробництво 25/IV 1967 р. Підписано до друку 30/XI 1967 р. Формат 60 × 108^{1/32}. 6 фіз.-друк. арк., 7,2 ум.-друк. арк., 3,92 обл.-вид. арк. БФ 36674. Тираж 8000. Зам. 1146. Ціна в оправі 63 коп.

Радянський письменник,

Київ, бульвар Лесі Українки, 20.

Київська книжкова фабрика «Жовтень»

Комітету по пресі при Раді Міністрів УРСР.

Київ, Артема, 23-а.

Ціна 63 коп.

